

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ – ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΚΟΜΠΟΘΕΚΡΑ ΑΝΝΑ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ:

ΝΕΩΤΕΡΗ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ - ΛΑΪΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ.

ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ: ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΔΟΜΕΣ ΤΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ΘΕΜΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΜΝΗΜΟΝΙΚΟΙ ΤΟΠΟΙ ΤΗΣ ΚΕΦΑΛΛΟΝΙΑΣ

ΙΩΑΝΝΙΝΑ.

21/06/08

Περιεχόμενα

Περιεχόμενα	2
A.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ	3
A.2 ΕΙΣΑΓΩΓΗ	9
A3. ΜΝΗΜΕΙΑ ΑΡΓΟΣΤΟΛΙΟΥ	12
1) ΣΤΗΛΗ ΠΕΣΟΝΤΩΝ ΔΗΜΟΤΩΝ ΑΡΓΟΣΤΟΛΙΟΥ	13
2) ΑΝΔΡΙΑΝΤΑΣ ΠΑΝΑΓΗ ΒΑΛΛΙΑΝΟΥ:	14
3) ΠΡΟΤΟΜΗ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΠΛΕΣΣΑ:	16
4) ΠΡΟΤΟΜΗ ΜΑΡΙΝΟΥ ΑΝΤΥΠΑ:	18
5) ΜΝΗΜΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ:.....	19
6) ΜΝΗΜΕΙΟ ΠΕΣΟΝΤΩΝ ΙΤΑΛΩΝ ΜΕΡΑΡΧΙΑΣ ΑCQUI:	20
7) ΠΡΟΤΟΜΗ ΝΙΚΟΥ ΚΑΒΒΑΔΙΑ:.....	23
8) ΣΤΗΛΗ ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΩΝ:	25
9) ΑΝΔΡΙΑΝΤΑΣ ΑΝΤΩΝΗ ΤΡΙΤΣΗ:	28
A4. ΜΝΗΜΕΙΑ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ	30
1) Ανδριάντας Ανδρέα Λασκαράτου	31
A5. ΑΠΟΜΑΓΝΗΤΟΦΩΝΗΣΗ:	33
A6. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ - ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ	44
A7. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ	45
A8. ΑΡΧΕΙΑΚΟ ΥΛΙΚΟ A9 . ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ – ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ:	45
A9 . ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ – ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ:	46
A10 .ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:.....	48

A.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Θα ορίσουμε τη συλλογική μνήμη ως μηχανισμό “ διαχείρισης ” του παρελθόντος, που έχει τις δικές του τεχνικές συντήρησης ή αυτο- αναίρεσης για να υπάρχει, δηλαδή να ενεργοποιείται και να ενσωματώνεται στο κοινωνικό σύστημα αξιών. Υπ' αυτή την έννοια, η μνήμη συνδιαλέγεται με το παρόν και μπορεί να μεταβάλλεται στο χρόνο . Γνωρίζουμε ότι μια από τις τεχνικές δημιουργίας ή και διαχείρισής της είναι η προσφυγή στην ιστορία.

Διαπιστώνουμε την ύπαρξη της συλλογικής μνήμης, στο βαθμό που αντικειμενοποιείται σε κοινωνικές ανταλλαγές ανάμεσα στα άτομα, μέσω τελετουργικών δράσεων, μέσω αφηγήσεων, ή μέσω συμπεριφορών γενικά, που δίνουν μορφή σε σημαίνουσες πρακτικές, επιβεβαιώνοντας κοινές αναφορές, καθώς αυτές κινούν συμπεριφορές εκφραστικές. Πρόκειται δηλαδή για ένα τόπο παραγωγής κοινά αναγνωρίσιμων νοημάτων.

Μας ενδιαφέρει να εξετάσουμε αν η αναγνώριση της ιστορικής σκόνης ως ασυνέχειας και η σημασιολογική επανεκτίμηση της ως συμπύκνωση της κοινωνικής μνήμης που εξορίστηκε από τη σφαίρα της δημόσιας μνήμης¹, μπορεί να οδηγήσει στη διατύπωση μιας ετερότητας που θα αποτελεί τη βάση στην απονομή μιας διαφοροποιητικής ταυτότητας, με ποιο τρόπο δηλαδή η «κατανάλωση» του παρελθόντος «παράγει» νόημα ως ετερότητα στο παρόν.

Μας ενδιαφέρει επίσης να εξετάσουμε τους όρους με τους οποίους διαπλέκονται οι βιογραφικοί λόγοι προσώπων και αντικειμένων, όπου η μνήμη των αντικειμένων και η μνήμη του σώματος οργανώνουν την πολιτισμική κατασκευή της μνήμης στο παρόν, φέρνοντας το παρελθόν μέσα στο παρόν σε μια μετασηματιστική αφήγηση. Δεδομένου ότι σε κάθε ιστορία ζωής που αποδίδει ένα παρελθόν, η διαλεκτική παρόν - παρελθόν - μέλλον είναι διαρκώς παρούσα, και ότι σε όλη αυτή τη διαλεκτική θεμελιακό είναι το θέμα του παρελθόντος, απώτερος στόχος μας είναι να δείξουμε ότι η ιστορική μνήμη δε χρησιμοποιείται μόνο για να νοηματοδοτήσει το παρόν, αλλά για να κατασκευάσει την εικόνα ενός προσδοκώμενου μέλλοντος. Με άλλα λόγια, στις τελέσεις της συλλογικής μνήμης, οι εκφραστικές συμπεριφορές επιχειρούν να οικοδομήσουν μια επικοινωνήσιμη

διάρκεια, με απώτερο σκοπό η αναδραστηριοποίηση του παρελθόντος να καταστεί μήτρα του δυνητικού.

Ένα από τα προβλήματα που συναντάμε και στο οποίο καλείται να δώσει λύση η έρευνά μας είναι στο ερώτημα: «για ποια μνήμη μιλάμε σε κάθε περίπτωση» και «τι μπορεί να συνδέει αυτές τις μνήμες», δεδομένου του ότι όσοι θυμούνται, θεωρούν ότι μιλούν σύμφωνα με την αλήθεια των αναμνήσεων τους, δηλαδή όπως συνέβησαν τα πράγματα. Η χρησιμοποίηση διαφορετικών μορφών αφήγησης του παρελθόντος σε διαφορετικές περιστάσεις και συμφραζόμενα, αποτελούν διαφορετικούς τρόπους να μιλάμε πάνω στο τι γνωρίζουμε. Η αφήγηση, επομένως, δεν εξισώνεται με τη μνήμη, και η χρησιμοποίηση ενός μόνο τρόπου αφήγησης από τον ιστορικό ή τον ανθρωπολόγο, θα έδινε μια παραπλανητική εικόνα σχετικά με τις αναπαραστάσεις χρόνου και παρελθόντος. Από την πλευρά μας, συγκρίνοντας κοινωνίες, ιστορικές συγκυρίες και κοινωνικά συμπεριέχοντα, μπορούμε ίσως να βρούμε τους ρυθμούς της συλλογικής μνήμης, να διακρίνουμε συμπλέξεις και αντηχήσεις, να διαπιστώσουμε αναμετρήσεις ρυθμών, αρρυθμίες σε εποχές εντάσεις και νέες αναδυόμενες ρυθμικότητες σε εποχές αλλαγών.

Σύμφωνα με τον Bloch², η διατήρηση της μνήμης καθορίζεται από τον τρόπο με τον οποίο συνδέονται οι άνθρωποι με την ιστορία, το ηθικό και αξιακό τους σύστημα, τις προθέσεις και τις αντιλήψεις για το χώρο και το πρόσωπο. Το συμπέρασμα το οποίο εύλογα απορρέει, είναι ότι δεν υπάρχει ένας δεδομένος τρόπος σύνδεσης με το παρελθόν, άρα εγγραφής της δημόσιας μνήμης.

Σύμφωνα με τον Halbwachs³, η μνήμη δεν περιορίζεται στην ανάμνηση και ανάκληση του παρελθόντος αλλά περιλαμβάνει ένα ολόκληρο πλέγμα εξωτερικών προς το άτομο σχέσεων, μορφών και αντικειμένων που στηρίζουν, εξαντικειμενικεύουν και ενσαρκώνουν το παρελθόν. Τα άτομα είναι αυτά που θυμούνται, αλλά τα άτομα ως μέλη μιας κοινωνικής ομάδας. Η μνήμη τους εξαρτάται άμεσα από τα «κοινωνικά πλαίσια» στα οποία εντάσσονται στη διάρκεια της ζωής τους. Κάθε ατομική μνήμη είναι μια σκοπιά θεώρησης της συλλογικής μνήμης. Κατά συνέπεια, η συλλογική μνήμη δεν είναι ενιαία αλλά πολλαπλή καθώς εξαρτάται από την κοινωνική ομάδα, στο πλαίσιο της οποίας παράγεται και δεν

αποτελεί μηχανική καταγραφή και αποθήκευση του παρελθόντος στον ανθρώπινο νου αλλά συνεχή ανάπλαση του, κάτω από το βάρος και την επήρεια του παρόντος και της κοινωνίας.

Η κοινωνία εκφράζει την ανάγκη της για διατήρηση της συλλογικής μνήμης μέσα από την κατασκευή μνημείων, τους λεγόμενους «τόπους μνήμης», οι οποίοι εξυπηρετούν ένα συγκεκριμένο σκοπό. Αντικείμενό τους είναι να μας βοηθήσουν να ανακαλέσουμε το παρελθόν, έτσι ώστε να δώσουμε νόημα στη ζωή μας στο σύγχρονο κόσμο. Επομένως οι «τόποι μνήμης» διαμορφώνουν ταυτότητα εθνών και κοινωνικών ομάδων. Στους τόπους αυτούς αποκρυσταλλώνεται η συλλογική μνήμη, όπως για παράδειγμα στα μουσεία, στα αρχεία, στους ναούς, και στα νεκροταφεία.

Κατά τον P. Nora⁴, οι «τόποι μνήμης» επιχειρούν να διαφυλάξουν μια «αληθινή» ζωντανή μορφή, που ήταν μαζί μας για αιώνες και τώρα τείνει να εκλείψει. Οι τόποι συνδέονται μεταξύ τους μέσω της έννοιας του χρόνου, δεδομένου ότι ο χρόνος αφήνει το σημάδι του στον τόπο, είτε ως ίχνος φανερό είτε ως ανάμνηση μιας εμπειρίας. Κάθε τόπος ορίζεται από τις δράσεις μέσω των οποίων κάθε φορά δημιουργείται ένας νέος χώρος. Έτσι η πόλη γίνεται ένας ενιαίος χώρος. Αν δεχτούμε ότι η συγκατοίκηση της πόλης δημιουργείται μέσα από την επαφή με διάφορους τόπους και τη συμμετοχή των προσωπικών ιστοριών - διαδρομών του καθενός στη συλλογική λειτουργία της πόλης, θα είχε ενδιαφέρον να δει κανείς πού και πώς συγκροτείται η μνήμη της πόλης, καθώς και το ρόλο των τόπων σ' αυτή τη διαδικασία.

Αναφέραμε πριν ότι η αξίωση της συλλογικής μνήμης να ιδρύει χώρους, να παγιώνει δηλαδή χωρικές συσχετίσεις, μεσολαβείται από την ανάδειξη της κοινωνικής σημασίας του ίχνους. Η δύναμη της όμως να συγκρίνει, θα έχει ως αποτέλεσμα η σύγκριση να αντιμετωπίζει τις χωρικές συσχετίσεις όχι ως παγιωμένους φορείς αναμνήσεων αλλά ως πεδία ανάπτυξης χρονικών συσχετίσεων. Από την άλλη, ο κόσμος της νεωτερικότητας ευνοεί την ανάδειξη νέων συγκρίσεων παρόντος και παρελθόντος και παράλληλα ευνοεί την ανάδειξη μιας συλλογικής μνήμης, η οποία αναδιαταράσσει τη διαλεκτική στιγμής - διάρκειας, καθώς ο χρόνος μπορεί να εγκλείει διαφορετικά επίπεδα χρονικών συσχετίσεων.

Στο σημείο αυτό , θα επιχειρήσουμε να κατανοήσουμε την ιστορία, τη μνήμη και τα μνημεία, προβαίνοντας σε ανάλυση των χαρακτηριστικών τους, καθώς και των ειδικών αξιών που αυτά συμπυκνώνουν και περικλείουν στους κόλπους τους, σε συνάρτηση με τον νόημα του χώρου και του τόπου.

Η ιστορία σύμφωνα με τον Ηρόδοτο⁵ είναι μια έρευνα, μια αναζήτηση της γνώσης, μια μαρτυρία των ανθρωπίνων σκέψεων και πράξεων. Ο ιστορικός, υπ' αυτήν την προοπτική είναι ένας γνώστης και ένας κριτής που παρατηρεί και κατανοεί τις σκέψεις των αφηγητών, έχοντας στο μυαλό του ότι το ιστορικό γεγονός μέσω διαφορετικών εμπειρικών συμβάντων πρέπει να συνδεθεί σε μια ενιαία, συνεκτική και ζωντανή μορφή. Η ιστορία ιδρύοντας μια χρονική τοπιογραφία, η οποία είναι εξαρτημένη από πλήθος συγκεκριμένων κοινωνικών, πολιτικών και πολιτισμικών παραμέτρων, αποκτά έναν οικουμενικό και καθολικό χαρακτήρα και ταυτόχρονα στοχεύει στην ανάδειξη των γενικών στοιχείων που υπάρχουν πίσω από κάθε χρονική συγκυρία. Πρόκειται δηλαδή για μια απόπειρα ενοποίησης του παρελθόντος, του παρόντος και του μέλλοντος σε μια κοινή εστία νοηματοδότησης. Το ατομικό υποκείμενο φαίνεται να υπακούει στην παραπάνω θεωρία, επιθεωρώντας το δικό του παρελθόν και ορίζοντας μια γραμμή συνέχειας ανάμεσα στις παλαιότερες δραστηριότητες του και στις παρούσες - μελλοντικές επιδιώξεις του, με απώτερο στόχο η πράξη δημιουργικής αναδόμησης του υποκειμενικού χρόνου να οδηγήσει στην ιστορική συστηματοποίηση του κοινωνικού χρόνου.

Σε αυτό το σημείο και για να μπορέσουμε να σχηματοποιήσουμε ιστορικά το χρόνο, θα πρέπει να καταφύγουμε στην επαναξιολόγηση του συμβάντος⁶ ως μέρος μιας ιστορίας απελευθερωμένης από το θετικισμό της προσδιορισμένης έκβασης, έτσι ώστε να κατορθώσουμε να παρουσιάσουμε τη συλλογική μνήμη ως το πεδίο γένεσης δυνατοτήτων τόσο στο παρόν, όσο και στην ερμηνεία του παρελθόντος.

Η μνήμη, ως πεδίο δόμησης της υποκειμενικότητας, εξασφαλίζει μια αντίστοιχη πνευματική συνοχή στο ατομικό υποκείμενο, το οποίο δημιουργεί τη βιωματική του ιστορία ως οργανικό μέρος της κοινωνικής ιστορίας. Η ιστορία και η μνήμη ρυθμίζουν την συνέχεια των μορφών της ζωής, διατυπώνουν αξιολογικές

κρίσεις, οργανώνουν διαχρονικές ανάγκες και λειτουργίες στην τάξη του χώρου και του χρόνου, καθώς δεν υπάρχει συλλογική μνήμη που να μην κινείται σε ένα χωρικό πλαίσιο αναφοράς.

Οι τόποι της μνήμης βασίζονται σε πραγματικούς αρχιτεκτονικούς χώρους. Η δομή του αρχιτεκτονικού χώρου εγγυάται την ορθή αντιστοιχία ανάμεσα στον νοητικό τόπο των μνημονικών αναπαραστάσεων και στη διάταξη των πραγμάτων προς απομνημόνευση. Έτσι, η λειτουργία της μνήμης αποκτά χωρικά χαρακτηριστικά και οι τόποι μνήμης συνθέτουν την συνειδητή ανάκληση των μνημονικών ίχνών με τον κοινωνικό χώρο. Ο χώρος της αρχιτεκτονικής και της πόλης μετασχηματίζει τη χρονική διαδοχή σε χωρική συνύπαρξη, ενσωματώνοντας πολλαπλά ίχνη προθέσεων, δράσεων και ενεργειών του ανθρώπου σε μια υλική και πνευματική δομή που επενδύεται με συνεχείς μνημονικές και ιστορικές ερμηνείες.

Αξίζει να σημειωθεί στο σημείο αυτό ότι τα αρχιτεκτονικά μνημεία παρουσιάζουν μια ιδιαιτερότητα σε σχέση με άλλα τεχνήματα του ανθρώπου: διατηρούνται στο χώρο που δημιουργήθηκαν. Το πέρασμα των εποχών συσσωρεύοντας νέα ίχνη, διαγράφοντας παλαιότερα και μετασχηματίζοντας τις μεταξύ τους σχέσεις, αλλάζει τις συνθήκες ζωής, αντίληψης και σκέψης των ανθρώπων και προικίζει το μνημείο, το σταθερό δηλαδή θεμέλιο της συνοχής των τόπων, με μια φόρτιση που νοηματοδοτεί διαρκώς το χώρο και το χρόνο. Ένα δεύτερο χαρακτηριστικό των μνημείων είναι ότι συμπυκνώνοντας την ιστορική ύπαρξη του χώρου και τη μνημονική του φυσιογνωμία, συμβολίζουν και μια ιδιαίτερη ηθική αξία, τη συλλογικότητα της κοινωνίας. Ένα τρίτο χαρακτηριστικό τους είναι ότι εκτός από ιστορική αξία διαθέτουν και καλλιτεχνική αξία, δηλαδή είναι έργα τέχνης, καθώς κάθε μνημείο διαθέτει μορφολογικές, χρωματικές και οπτικές ποιότητες που συνθέτουν μια καλλιτεχνική αξία πνευματικής τάξης. Η επίδραση του χρόνου στο υλικό σώμα του μνημείου επιφέρει τη φθορά, τη θραυσματοποίηση και τη διάβρωση.

Μέσα από τα ίχνη των στρωμάτων του χρόνου και των ανθρωπίνων ενεργειών, το μνημείο αποκαλύπτει το βάθος και τον πλούτο των ιστορικών σκέψεων και πράξεων που οδήγησαν στη σημερινή του μορφή. Με αυτό τον τρόπο,

το μνημείο διευρύνει τον τρόπο της κοινωνικής του λειτουργίας, συμπυκνώνει τη συλλογική του δύναμη και μετασχηματίζει την αρχιτεκτονική σε ένα σύμβολο χρονικότητας μιας ολόκληρης εποχής. Το μνημείο «κουβαλάει»⁷ ιδέες και εμπειρίες που διαρκούν, καθώς η ιστορία που έχει γραφτεί «πάνω του» μαρτυρά τον ανθρώπινο χώρο και χρόνο. Με αυτό τον τρόπο συγκροτείται το νόημα της πόλης, το οποίο καθίσταται αναγνώσιμο και προσιτό σε όλους από το μνημείο.

Εν κατακλείδει, θα μπορούσαμε να πούμε ότι η μελέτη της συλλογικής μνήμης βρίσκεται σε ένα σταυροδρόμι: από τη μια έρχεται το τέλος μιας παράδοσης της μνήμης, το τέλος της ιστορίας - μνήμης, και από την άλλη ένα επιστημολογικό ρεύμα που επιδιώκει τον αυτοαναφορικό, προβληματισμό. Δεν μας ενδιαφέρει μόνο η ανασύσταση του παρελθόντος, και οι μέθοδοι να φτάσουμε σ' αυτό, αλλά ενδιαφερόμαστε επίσης για τους τρόπους με τους οποίους ως μέλη της ομάδας θυμόμαστε και κατανοούμε το παρελθόν σε μια προσπάθεια να συνδέσουμε παρόν, παρελθόν και μέλλον. Σήμερα αναδεικνύεται επίκαιρο το αίτημα της ανασύστασης της συλλογικής μνήμης, και για αυτό το λόγο πρέπει η συλλογική μνήμη να αποτελέσει ένα πεδίο συγκρίσεων και διασταυρώσεων. Μόνο αν υφανθεί σαν ένα δίκτυο τόπων συνάντησης, σαν ένα δίκτυο διαφορετικών παρελθόντων που θέλουν να επικοινωνούν, μπορεί να συνεργήσει στη γέννηση ενός πολυεπίπεδου κόσμου που να χαρακτηρίζεται από αλληλεγγύη. Τα μνημεία διανοίγουν το ποιητικό σύνορο ανάμεσα στην μνήμη και την ελπίδα, οριοθετώντας το χώρο που γεφυρώνει τη μορφή ζωής που πέρασε με τη νέα μορφή ζωής που θα έρθει. Υπ' αυτήν την έννοια, το μνημείο και η πόλη αποτελούν σύμβολα ηθικής νίκης του ανθρώπου και ταυτόχρονα συγκροτούν κόσμους ιδεών και λόγων που διευρύνονται από την αισθητή τους μορφή. Η πόλη αποτελεί ένα καθολικό μνημείο που συμμετέχει στη διαμόρφωση μιας ενιαίας συλλογικής μνήμης, όπου εκεί, συγκεντρώνεται και αποτυπώνεται ολόκληρη η ιστορία των κοινωνιών.

A.2 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η εργασία μας εκπονήθηκε στο νησί της Κεφαλονιάς και συγκεκριμένα στο δήμο Αργοστολίου κατά πρώτο λόγο, αλλά και στο δήμο Ληξουρίου κατά δεύτερο λόγο. Βασικό θέμα της έρευνας μας αποτελεί η καταγραφή των ιστορικών μνημείων, στοχεύοντας στη μελέτη της κοινωνικής μνήμης των Κεφαλλονιτών γύρω από αυτά.

Η Κεφαλονιά θεωρείται το μεγαλύτερο νησί του Ιονίου πελάγους, καθώς έχει έκταση 904 τετραγωνικά χιλιόμετρα και πληθυσμό που ανέρχεται στους 39.488 κατοίκους. Σύμφωνα με τη μυθολογία, το νησί πήρε το όνομά του από τον βασιλιά Κέφαλο. Άλλες πηγές αναφέρουν ότι το όνομά του προέρχεται από τη λέξη «κεφάλι», καθώς η Κεφαλονιά ως το μεγαλύτερο νησί των Επτανήσων θεωρείται η «κεφαλή» των νησιών του Ιονίου. Πρωτεύουσα του νομού θεωρείται η μεγαλύτερη πόλη του το Αργοστόλι, το οποίο καταλαμβάνει την Ανατολική χερσόνησο του νησιού. Η έκταση του υπολογίζεται γύρω στα 287 τετραγωνικά χιλιόμετρα και ο πληθυσμός του, σύμφωνα με την απογραφή του 2001, ανέρχεται στους 12.762 κατοίκους. Το Αργοστόλι είναι σχετικά νέα πόλη, όσον αφορά τη φυσιογνωμία της, καθώς το 1953 καταστράφηκε από το σεισμό ολοσχερώς και ξαναχτίστηκε. Αντίστοιχα το Ληξούρι καταλαμβάνει τη Δυτική χερσόνησο του νησιού με πληθυσμό 6.500 κατοίκους και έκταση 145 τετραγωνικά χιλιόμετρα. Τόσο το Αργοστόλι όσο και το Ληξούρι είναι σύγχρονες κωμοπόλεις με λιμάνι, άνετους δεντροφυτεμένους δρόμους, όμορφες και ανθοστόλιστες πλατείες.

Οι κάτοικοι του νησιού, ασχολούνται στην πλειοψηφία τους με ναυτικές δραστηριότητες, ενώ οι υπόλοιποι έχουν γεωργικές, κτηνοτροφικές ή και εμπορικές ασχολίες.

Μια σύντομη ιστορική διείσδυση στο παρελθόν του νησιού, θα μας βοηθούσε να καταλάβουμε περισσότερο τη σύνδεση των μνημείων με την κοινωνική μνήμη. Η Ενετοκρατία διήρκησε στο νησί 300 χρόνια περίπου και το 1797 άρχισε η Γαλλική κατοχή, η οποία εγκαινίασε νέα περίοδο πολιτικών αλλαγών. Με τη Συνθήκη του Παρισιού, στις 17 Νοεμβρίου 1815, τα Επτάνησα ανακηρύχτηκαν

«ενιαίο, ελεύθερο και ανεξάρτητο » κράτος με το όνομα «Ενωμένες Πολιτείες των Ιονίων Νήσων» , αλλά «υπό την άμεση και αποκλειστική προστασία » της Μεγάλης Βρετανίας. Με τον καιρό άρχισε η αντίσταση στην Αγγλική κυριαρχία, με κορυφαία εκδήλωση το κίνημα του ριζοσπαστισμού (1848-1864), που κατέληξε στην ένωση της Επτανήσου με το Βασίλειο της Ελλάδος (1864). Από το 1940 μέχρι το 1943 οι Ιταλοί κατέκτησαν το νησί, ώσπου το 1943 σημειώθηκε στην Κεφαλονιά ένα από τα συγκλονιστικότερα γεγονότα του Β΄ παγκοσμίου πολέμου: Η σφαγή χιλιάδων Ιταλών στρατιωτικών από τους Γερμανούς κατά τη μεταξύ τους σύρραξη.

Πάνω στα ιστορικά αυτά συμβάντα δομείται το αντικείμενο της έρευνάς μας, το οποίο εμπλουτίζεται και γίνεται πιο εμπειριστατωμένο μέσα από τις προφορικές μαρτυρίες ντόπιων κατοίκων για το παρελθόν. Στην πρόσκληση συνέντευξης ανταποκρίθηκε μεγάλο ποσοστό κατοίκων, οι οποίοι έσπευσαν να προθυμία να μας δώσουν κατευθυντήριες γραμμές και να εφοδιάσουν τη δύσκολη έρευνά μας, μέσω των προσωπικών μαρτυριών και εντυπώσεων τους. Γνωρίζοντας λοιπόν ότι η προφορική ιστορία επιτρέπει μια δικαιότερη εκτίμηση του παρελθόντος και μια ρεαλιστικότερη αμφισβήτηση της επίσημης εκδοχής των γεγονότων, αλλάζοντας ριζικά το κοινωνικό μήνυμα ολόκληρης της ιστορίας, στραφήκαμε στην προφορική μαρτυρία.

Η έλλειψη αρχειακών πηγών καθώς και η δυσκολία πρόσβασης στις ήδη υπάρχουσες, κατέστησαν στην παρούσα φάση απαραίτητη τη στροφή από τα γεγονότα και τις δομές προς την υποκειμενικότητα και τη βιωματική εμπειρία. Αυτό συμβαίνει διότι, οι αφηγήσεις ζωής δεν αποκαλύπτουν μόνο τους τρόπους με τους οποίους ο άνθρωπος αντιλαμβάνεται τη θέση του στην ιστορία, αλλά και τα εσωτερικά, ασυνείδητα επίπεδα της κοινωνικής του εμπειρίας και ιστορικής ερμηνείας, και τέλος επιτρέπουν την αναπλήρωση σημαντικών κενών στις γραπτές πηγές και τη διάνοιξη νέων ερευνητικών πεδίων⁸.

Έχοντας λοιπόν στο μυαλό μας ότι η ιστορία δεν πρέπει να μας παρηγορεί, αλλά αντίθετα να αποτελεί πρόκληση και να παρέχει μια κατανόηση που μπορεί να συμβάλει στην αλλαγή, προσπαθούμε να αποδείξουμε ότι ο μύθος πρέπει να αποκτήσει δυναμική διάσταση. Αξίζει να σημειωθεί εδώ ότι καταφεύγοντας στις

συνεντεύξεις, αποδείχθηκε ότι δεν ήταν απλώς ένα υποκατάστατο για τη συμπλήρωση κενών που άφηνε η έλλειψη άλλων πηγών, αλλά οι ίδιες αποτελούσαν μια αρκετά διαφορετική και πολύτιμη πηγή. Πιο συγκεκριμένα, αποδείχτηκε ότι ήταν δυνατόν να συγκροτηθεί μια πιο πλήρης αντιπροσώπευση «οπτικών και αντιλήψεων» για τον άνθρωπο, τις αρετές και τα ελαττώματά του, και το βαθμό στον οποίο οι πρώτες αποτελούσαν συχνά την άλλη πλευρά του νομίσματος των δεύτερων.

Θα μπορούσα να χαρακτηρίσω το σκοπό της παρούσας εργασίας ως έρευνα γύρω από το αντικείμενο «μνήμη», όμως εγώ το εκλαμβάνω ως ταξίδι στο χρόνο και τον τόπο και ως αναζήτηση ή εξερεύνηση της βαθύτερης ψυχοσύνθεσης και κοινωνικής αντίληψης των ανθρώπων. Στέκομαι πάνω από τις απαντήσεις των αφηγητών μου άλλοτε ως ψυχρή ερμηνεύτρια των λόγων τους και άλλοτε ως συμπαραστάτρια των δεινών, των φόβων και των παραπόνων τους, γύρω από μια ιστορική έκβαση που δεν ήταν επιθυμητή ή αναμενόμενη, γύρω από ένα αποτέλεσμα που πλήγωσε βαθιά συναισθήματα, συνειδήσεις και πατριωτικά φρονήματα. Τους αντιμετωπίζω ως δρώντα πρόσωπα της ιστορικής συνέχειας στο χρόνο, οι οποίοι άλλοτε εξιστορούν με σκληρότητα, άλλοτε με ευαισθησία και άλλοτε με ένα στείρο μηχανικό τρόπο τα βιώματα και τις εμπειρίες των χρόνων τους. Φυσικά δεν θα πάψω ποτέ να τους αναγνωρίζω ότι η πολύτιμη συμβολή και σύμπραξη τους μέσω των προφορικών μαρτυριών τους στην εν λόγω αναζήτηση με έφερε αντιμέτωπη με τη διάσταση της βιωματικής εμπειρίας μέσα στο χρόνο και με «έσπρωξε» πίσω σε εποχές παλιές, ξεπερασμένες και ανομολόγητες αλλά και τόσο πλούσιες σε γεγονότα και υλικό. Σ' αυτό το σημείο συνειδητοποίησα ότι η ποικιλία και σύνθεση αυτών εποχών, τροφοδοτεί συνεχώς το παρόν και το διαμορφώνει, διαγράφοντας και οριοθετώντας το χρόνο και τα γεγονότα του.

A3. ΜΝΗΜΕΙΑ ΑΡΓΟΣΤΟΛΙΟΥ

1) ΣΤΗΛΗ ΠΕΣΟΝΤΩΝ ΔΗΜΟΤΩΝ ΑΡΓΟΣΤΟΛΙΟΥ

Οι πόλεμοι των ετών 1912-1922 οδήγησαν κατά τον Μεσοπόλεμο στην αθρόα παραγωγή ηρώων για να τιμηθούν οι νεκροί τους. Τότε οι δήμοι και οι κοινότητες της χώρας, αλλά και διάφοροι φορείς κατέβαλαν προσπάθειες για να ανέγερση μνημείων σε ανάμνηση κάθε ιστορικού γεγονότος που διαδραματίστηκε στον τόπο τους ή για να τιμήσουν κάθε συμπολίτη τους, ο οποίος με οποιοδήποτε τρόπο προσέφερε υπηρεσίες στο Έθνος⁹. Αποτέλεσμα αυτού του εθνικού παραληρήματος ήταν να γεμίσει η ελληνική γη με μάρμαρα, τα οποία σπάνια συνθέτουν ένα μνημείο με καλαισθησία ή καλλιτεχνική αξία, γεγονός για το οποίο ευθύνονται οι επιτροπές που τα εξέλεξαν, αφού τα μέλη τους δεν είχαν καμία σχέση με την τέχνη. Αντίθετα η ιστορική τους αξία είναι μεγάλη γιατί επενδύεται σε αυτά μια εθνική ιδεολογία και η συστηματική τους έρευνα φωτίζει σημαντικές πτυχές της νεοελληνικής κοινωνίας.

Επί δημαρχίας Βασιλείου Βανδώρου(1925-1929), το δημοτικό συμβούλιο έλαβε την απόφαση της ανέγερσης του μνημείου και της ανάθεσης του έργου στον γλύπτη Γεώργιο Μπονάνο, ο οποίος είχε φιλοτεχνήσει αρκετά τέτοια μνημεία σε ανάμνηση των νεκρών εκείνης της περιόδου.

Τα αποκαλυπτήρια του μνημείου πραγματοποιήθηκαν με επισημότητα τον Ιούνιο του 1927. Το μοναδικό πρόβλημα που αντιμετωπίστηκε μέχρι τη στιγμή των αποκαλυπτηρίων ήταν ότι επρόκειτο να χαραχθεί πάνω στο μνημείο επίγραμμα του Εμμανουήλ Πεζόπουλου στην αρχαία ελληνική γλώσσα, γεγονός το οποίο κατακρίθηκε⁹ έντονα από το Διονύσιο Ζακυθινό (υποστήριζε ότι τα επιγράμματα πρέπει να γράφονται σε γλώσσα την οποία να καταλαβαίνει ο λαός), και έτσι δε χαραχτηκε ποτέ.

Η στήλη τοποθετήθηκε στον κήπο του Napier στο Αργοστόλι. Ο κήπος αυτός πήρε το όνομά του από τον Κάρολο Νάπιερ, έναν από τους δεκαεπτά τοποτηρητές που υπηρέτησαν στην Κεφαλονιά το διάστημα της αγγλικής κατοχής και συγκεκριμένα από το 1817 μέχρι το 1864. Ο Νάπιερ άφησε αγαθή μνήμη στο λαό της Κεφαλονιάς λόγω του ενδιαφέροντός του σε έργα οδοποιίας, καθώς και λόγω ανέγερσης κοινωφελών ιδρυμάτων. Ο ίδιος έλαβε ευνοϊκή θέση στον αγώνα του 1821 και δήλωσε έμπρακτα τα φιλελληνικά του αισθήματα¹¹.

Πρόκειται για τριμερή πυραμιδόσχημη αετωματική στήλη, όπου στο ανώτερο μέρος της εικονίζεται σε ζωηρό ανάγλυφο φτερωτή γυναικεία μορφή, η Δόξα και στο κάτω μέρος του υποβάθρου εικονίζεται δάφνινο στεφάνι. Στην αριστερή πλευρά του ανωτέρου τμήματος της στήλης παρατηρούμε την υπογραφή του καλλιτέχνη και κάτω από την ανάγλυφη παράσταση βλέπουμε σε επιγραφές τα ονόματα των δημοτών που έπεσαν ηρωικά στους πολέμους 1912- 1922.

Το ύψος της στήλης είναι 3,40 μέτρα και το ύψος του ανάγλυφου 0,90 μέτρα.

Ημέρα εθνικής μνήμης της Γενοκτονίας των Ελλήνων της Μικράς Ασίας έχει οριστεί η 23^η Σεπτεμβρίου, ημέρα όπου γίνεται επίσημη Δοξολογία στο Μητροπολιτικό Ναό Ευαγγελίστριας και εκφώνηση πανηγυρικού λόγου της ημέρας. Στη συνέχεια, τελείται επιμνημόσυνη δέηση και κατάθεση στεφάνων στο μνημείο από τις πολιτικές και στρατιωτικές αρχές του τόπου, από τους εκπροσώπους των προσφυγικών σωματείων, πολιτικών κομμάτων, αντιστασιακών οργανώσεων και οργανώσεων γυναικών.

2) ΑΝΔΡΙΑΝΤΑΣ ΠΑΝΑΓΗ ΒΑΛΛΙΑΝΟΥ:

Ο Παναγής Βαλλιάνος (1814-1902) γεννήθηκε στις Κεραμειές Κεφαλληνίας και ήταν ένας τους μεγαλύτερους ευεργέτες στην Κεφαλονιά αλλά και σε ολόκληρη την Ελλάδα. Από μικρή ηλικία ασχολήθηκε με το εμπόριο στο Αργοστόλι και στη Ζάκυνθο. Κατά τη διάρκεια του Κριμαϊκού πολέμου απέκτησε μεγάλη οικονομική ανεξαρτησία. Το 1858 πήγε στο Λονδίνο, όπου ανέπτυξε εμπορική δραστηριότητα που του απέφερε πολλά χρήματα για μεγάλο χρονικό διάστημα. Πέθανε το 1902 στο Λονδίνο, αφήνοντας στην Κεφαλονιά και στους κατοίκους της ένα μεγάλο χρηματικό ποσό που βοήθησε στην επίλυση πολλών προβλημάτων στο νησί.

Τα κληροδοτήματα¹² που του αποδίδονται είναι η Βαλλιάνειος Γεωργική Σχολή στο Αργοστόλι όπου οι τρόφιμοι της εξασκούνταν σε γεωργικές γνώσεις, η Χαροκόπειος σχολή στην Αθήνα, η Βαλλιάνειος Βιβλιοθήκη και πολλά άλλα.

Η απόφαση για την ανέγερση του ανδριάντα ελήφθη από το δημοτικό συμβούλιο Αργοστολίου το Μάιο του 1909 (επί δημαρχίας Σπυρίδωνα Φωκά Κοσμετάτου) και δύο χρόνια αργότερα εγκρίθηκε από το Υπουργείο Εσωτερικών

σύσταση ερανικής επιτροπής για τη συλλογή παγκεφαλληνιακών εράνων, για τους οποίους κινητοποιήθηκε και η Κεφαλληνιακή Αδελφότης Αθηνών. Συγκεντρώθηκαν μόλις 7000 δρχ. γιατί τους πρόλαβαν οι πανελλήνιοι έρανοι των Βαλκανικών πολέμων. Τελικά το ποσό των 35.000 δρχ. που κόστισε, συγκεντρώθηκε από τον ομογενή Γεράσιμο Κούπα, ο οποίος και ανέθεσε το έργο στον Κώστα Δημητριάδη, διαπρεπή γλύπτη που τότε ζούσε στο Παρίσι. Στις αρχές του 1914 το έργο ήταν σχεδόν έτοιμο στο Παρίσι και το Μάιο είχε φτάσει ήδη στο Αργοστόλι. Τελικά τα αποκαλυπτήρια του τελέστηκαν στις 18 Σεπτεμβρίου 1916.

Ο Παναγής Βαλλιάνος παρατηρείται καθιστός σε μεγάλη ηλικία, να γέρνει τον κορμό ελαφρά μπροστά, να μαζεύει προς τα πίσω το δεξί πόδι και να ακουμπά τα δύο του χέρια στο κάθισμα. Στην μπροστινή πλευρά του βάθρου έχει χαραχτεί επιγραφή:

ΠΑΝΑΓΗ ΒΑΛΛΙΑΝΩ / ΟΙ ΚΕΦΑΛΛΗΝΕΣ

και στην πίσω πλευρά έχει χαραχτεί μακροσκελής επιγραφή που μνημονεύει την επιχειρηματική και «αγαθοεργό» δράση του Παναγή και των αδελφών του. Στην προκειμένη περίπτωση ο ανδριάντας αφιερώνεται από τους Κεφαλλήνες, δηλαδή το σύνολο των ευεργετηθέντων, όπως τονίζεται και στην επιγραφή και έτσι παρουσιάζεται ως αποτέλεσμα συλλογικής βούλησης και ως δημόσιας διακήρυξης των συναισθημάτων και των προθέσεων μιας ολόκληρης κοινωνίας.

Οι διαστάσεις του ανδριάντα είναι:

ύψος συνολικά 4 μ. περίπου και οι διαστάσεις του ανάγλυφου 0,58x0,56 μέτρα.

Το δημοτικό συμβούλιο είχε αποφασίσει να τοποθετηθεί ο ανδριάντας στην κεντρική πλατεία Αργοστολίου, η οποία ονομάστηκε πλατεία Ευεργετών, με την προοπτική να στηθούν εκεί μελλοντικά και οι προτομές άλλων ευεργετών. Τα σχέδια του δήμου όμως δεν υλοποιήθηκαν, διότι η συσσώρευση τόσων γλυπτών στον ίδιο χώρο δεν έβρισκε τη σύμφωνη γνώμη όλων των δημοτών.

Λίγα χρόνια πριν στο κέντρο της ίδιας πλατείας βρισκόταν το άγαλμα του Ιωάννη Μεταξα¹⁴, το οποίο λόγω πολλών αντιδράσεων απεσύρθη παραχωρώντας τη θέση του στο άγαλμα του Βαλλιάνου, το οποίο βρίσκεται απωθημένο σε μια γωνία της πλατείας¹⁵, σαν να είναι αδύνατο να συνυπάρξει το ιστορικό του φορτίο με τις

χρήσεις της σύγχρονης καθημερινής ζωής. Καθώς δε στήθηκαν ποτέ εκεί οι προτομές άλλων ευεργετών, ο ανδριάντας μονοπωλούσε το ενδιαφέρον, ώστε η πλατεία έμεινε στην ιστορία ως πλατεία Βαλλιάνου.

3) ΠΡΟΤΟΜΗ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΠΛΕΣΣΑ:

Έμεινε στην ιστορία ως το μνημείο του αφανούς ναύτη. Ο Γεώργιος Μπλέσσας, νεότερος πέντε αδελφών, γεννήθηκε στο Αργοστόλι το 1905. Στις 28 Αυγούστου 1942 αναλαμβάνει κυβερνήτης του Α/Τ Β. Όλγα, το οποίο του επεφύλαξε «λαμπρή και ένδοξη δράση», αλλά και την ηρωική μοίρα να τον συνοδεύσει στον υγρό τάφο. Ο Μπλέσσας πέφτει νεκρός στις 26 Σεπτεμβρίου 1943, ώρα 7:00 πμ. , όταν το Α/Τ Β. Όλγα συγκρούεται με γερμανικά πληρώματα. Ο λαμπρός κυβερνήτης Μπλέσσας, το ηρωικό επιτελείο του και οι γενναίοι ναύτες του Β. Όλγα έδειξαν μια έξοχη ηρωική στάση μέχρι την τελευταία στιγμή του μοιραίου τέλους τους. Για τους λόγους αυτούς, ο Μπλέσσας μετά θάνατον προήχθη στο βαθμό του αντιπλοιάρχου και του απονεμήθη το Χρυσούν Αριστείων Ανδρείας.

Το μνημείο βρίσκεται στο λιμάνι, σε μια μικρή ανθοστόλιστη πλατεία, την πλατεία Γεωργίου Μπλέσσα που διαμορφώθηκε ειδικά για το μνημείο. Το ύψος της στήλης είναι 1,21 μέτρα, το ύψος της προτομής είναι 2,63 μέτρα, το πλάτος της πρώτης βάσης είναι 1,13 μέτρα και το πλάτος της δεύτερης βάσης είναι 1,93 μέτρα.

Η πρωτοβουλία ανέγερσης του μνημείου άνηκε στην Κεφαλληνιακή Αδελφότητα Αθηνών, η οποία κάλυψε όλα τα έξοδα ανέγερσης του μνημείου, χωρίς να διενεργηθεί κανένας έρανος. Η Αδελφότητα ανέθεσε τις εργασίες του μνημείου το 1968 στον Παύλο Μωραΐτη, διακεκριμένο γλύπτη , και τα αποκαλυπτήρια έγιναν με κάθε επισημότητα το 1970. Τα τελευταία είκοσι χρόνια δεν γίνεται καμία μελέτη γύρω από το μνημείο.

Η μπροστινή πλευρά της προτομής έχει χωριστεί σε τρία ίσα μέρη. Στο πρώτο μέρος έχει χαρακτεί η εξής επιγραφή:

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝ. ΜΠΛΕΣΣΑΣ

ΑΝΤΙΠΛΟΙΑΡΧΟΣ Β.Ν.

ΕΠΕΣΕΝ ΥΠΕΡ ΠΑΤΡΙΔΟΣ

ΩΣ ΣΥΓΚΥΒΕΡΝΗΤΗΣ ΤΩ ΑΝΤΙΤΟΡΠΗΛΙΚΩ

ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ

ΒΥΘΙΣΘΕΝΤΟΣ ΤΗΝ 26-09-43

Στο δεύτερο μέρος έχουν χαρακτεί τα εξής:

ΟΥ ΚΟΝΙΣ

ΟΥΔ' ΟΛΙΓΟΝ ΠΕΤΡΗΣ ΒΑΡΟΣ

ΑΛΛΑ ΓΕΩΡΓΙΕ ΜΠΛΕΣΣΑ

ΗΝ ΕΣΟΡΑΣ ΑΥΤΗ

ΠΑΣΑ ΘΑΛΑΣΣΑ ΤΑΦΟΣ

Στο τρίτο μέρος χαραχτηκε:

ΕΣΤΗΣΑΝ ΑΡΧΗΓΕΙΟΝ ΝΑΥΤΙΚΟΥ

ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΚΗ ΑΔΕΛΦΟΤΗΣ ΑΘΗΝΩΝ

Λόγω αδυναμίας εύρεσης του αρχείου, οποιαδήποτε άλλη πληροφορία κατέστη αδύνατη.

4) ΠΡΟΤΟΜΗ ΜΑΡΙΝΟΥ ΑΝΤΥΠΑ:

Ο Μαρίνος Αντύπας (1872-1907), υπήρξε πρωτοπόρος στην οργάνωση και δραστηριοποίηση των καθαρά σοσιαλιστικών σχημάτων, των οποίων η ύπαρξη μαρτυρείται από το 1865, ένα χρόνο, δηλαδή μετά την ένωση των Ιονίων Νήσων με το υπόλοιπο ελληνικό κράτος. Την περίοδο αυτή, οι ιδέες της εθνικής ανεξαρτησίας, της αβασίλευτης δημοκρατίας, της πανανθρώπινης ελευθερίας, ισότητας και αδελφότητας έχουν ήδη εισδύσει και κυριαρχούν στις συνειδήσεις Κεφαλλονίτικης νεολαίας.

Με την εφημερίδα του «Ανάστασις»¹⁶, δίδασκε το λαό, προβάλλοντας τα αγαθά του σοσιαλισμού. Το 1904 ιδρύει στην Κεφαλονιά το Λαϊκό Αναγνωστήριο ή «Ισότης» που χαρακτηρίζεται από τον ίδιο ως «Λαϊκόν Σχολείον». Το Λαϊκό Αναγνωστήριο και ιδιαίτερα ο Αντύπας στόχευε στην προώθηση σοσιαλιστικών ιδεών στον χώρο των νέων του νησιού και την οργάνωση σοσιαλιστικού συλλόγου.

Το 1906 αναχωρεί από το νησί και ένα χρόνο αργότερα δολοφονείται, ενώ η διακίνηση των σοσιαλιστικών ιδεών συνεχίζεται στο νησί από τους ομοϊδεάτες του.

Σύμφωνα με μαρτυρίες ντόπιων, καθώς κατέστη αδύνατη η εύρεση επίσημων εγγράφων γύρω από το άγαλμα, το δημοτικό συμβούλιο το 1969 συνεδρίασε και έλαβε την απόφαση ανέγερσης του αγάλματος. Στη συνέχεια ανέθεσε την ευθύνη της κατασκευής του αγάλματος στον Κεφαλλονίτη γλύπτη Γεράσιμο Καλογηράτο, ο οποίος κατάφερε να υποτάξει τα εξωτερικά ρεαλιστικά χαρακτηριστικά του αγάλματος και να τονίσει την προσωπικότητα του Μαρίνου Αντύπα.

Η εισήγηση του δημάρχου Γεράσιμου Λυγούρη(1967-1972) για την τοποθέτηση του αγάλματος στην πλατεία Δημητρίου Λουκάτου εγκρίθηκε παμψηφεί από όλο το δημοτικό συμβούλιο. Ωστόσο, άγνωστη παραμένει μέχρι στιγμής η αμοιβή του καλλιτέχνη.

Οι διαστάσεις του αγάλματος είναι: ύψος 2,68 μέτρα και πλάτος 1,10 μέτρα.

Η χρονολογία ανέγερσης του αγάλματος τοποθετείται το 1970, αρκετά χρόνια δηλαδή μετά το θάνατο του Μαρίνου Αντύπα. Απ' ό,τι γνωρίζουμε, δεν γίνεται καμία τελετή γύρω από το άγαλμα.

5) ΜΝΗΜΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ:

Μετά από εισήγηση του δημάρχου κ. Γεωργίου Τσιλιμιδού, στις 12 Φεβρουαρίου 2007, το δημοτικό συμβούλιο Αργοστολίου έλαβε την απόφαση της ανέγερσης του «μνημείου Εθνικής Αντίστασης» και συζητήθηκε ο τρόπος εκτέλεσης του έργου.

Στη συνέχεια ορίστηκε ο συνολικός προϋπολογισμός του έργου, οποίος ανέρχεται στο ποσό των 4.000,00 ευρώ χωρίς Φ.Π.Α και στο ποσό των 4.760,00 € με Φ.Π.Α και ανακοινώθηκε ότι η εκτέλεση του έργου θα γίνει με βάση τη διεξαγωγή πρόχειρου μειοδοτικού διαγωνισμού με σφραγισμένες προσφορές για το έργο. Στη διάρκεια της δημοπρασίας, κατάθεση προσφοράς έγινε μόνο από τον κ. Γεώργιο Κουράκο, ο οποίος ανακηρύχθηκε ομόφωνα από την επιτροπή ως επίσημος ανάδοχος του έργου.

Το δημοτικό συμβούλιο όρισε την τοποθεσία ανέγερσης του μνημείου στη γωνία των οδών Ερυθρού Σταυρού και Χαροκόπου και ανάθεσε τις εργασίες του μνημείου στο διαπρεπή γλύπτη Γεράσιμο Καλογηράτο.

Το μνημείο μαζί με τον περιβάλλοντα χώρο του, κατέλαβε επιφάνεια 180,18 τ.μ.. Αποτελείται από υψίκορμο γυναικείο άγαλμα θλιμμένης μορφής, ύψους 3,20 μ., στηριγμένο σε βάση με μαρμάρινη επένδυση διαστάσεων 60 εκατοστών. Εκατέρωθεν του αγάλματος κατασκευάστηκαν δύο τοιχεία εμφανούς σκυροδέματος, καμπύλης μορφής και ύψους που κυμαίνονταν από τα 1,60 μ. μέχρι 3,00 μ.. Στα τοιχεία αυτά τοποθετήθηκε χάλκινη λωρίδα πάχους 1 εκ. και πλάτους 20 εκ., πάνω στην οποία αναγράφονται με ανάγλυφα γράμματα οι λέξεις «Μνημείο Εθνικής Αντίστασης». Η όλη σύνθεση του έργου διαμορφώθηκε σε τρεις στάθμες, οι οποίες πλακοστρώθηκαν με πλάκες μαρμάρου Νάξου. Το συνολικό ύψος του μνημείου είναι 12,35 μέτρα και 4,20 μέτρα από την τρίτη στάθμη του.

Θα ολοκληρωθεί μελλοντικά με την τοποθέτηση μιας βρύσης συνδεδεμένης με το δίκτυο ύδρευσης της πόλης.

Στις 25 Νοεμβρίου 2007 έγιναν τα αποκαλυπτήρια του μνημείου. Τελέστηκε με επιμνημόσυνη δέηση, ακολούθησαν χαιρετισμοί και κατάθεση στεφάνων από τις πολιτικές και στρατιωτικές αρχές του τόπου, τα θύματα του πολέμου, τους εκπροσώπους των αντιστασιακών οργανώσεων, τα πολιτικά κόμματα, καθώς και

οποιοδήποτε άλλου νομικού προσώπου ή άλλου φορέα του Νόμου ήθελε να τιμήσει την Εθνική Αντίσταση.

Πολύτιμη στάθηκε η παρουσία του καθηγητή της ιστορίας κ. Δημήτρη Λουκάτου, ο οποίος αμέσως μετά την ολοκλήρωση της δωρεάς της βιβλιοθήκης του στο χωριό του, κατέφτασε στον χώρο των αποκαλυπτηρίων, με σκοπό να μιλήσει για το μνημείο και το συμβολισμό του.

6) ΜΝΗΜΕΙΟ ΠΕΣΟΝΤΩΝ ΙΤΑΛΩΝ ΜΕΡΑΡΧΙΑΣ ACQUI:

Στο τέρμα της πόλης του Αργοστολίου, στο Φανάρι, πάνω από τον πευκόφυτο γύρο της Λάσσης, στην κορυφή του λόφου, βρίσκεται το μνημείο που φτιάχτηκε στη μνήμη των χιλιάδων Ιταλών στρατιωτών της Μεραρχίας «Acqui», ναυτών και τελωνειακών, οι οποίοι «έπεσαν» εθελοντικά κατά τη διάρκεια του αγώνα εναντίον των Ναζιστών εισβολέων στην Κεφαλονιά από 15 μέχρι 26 Σεπτεμβρίου 1943.

Αξίζει να τονίσουμε σε αυτό το σημείο ότι, η επιλογή του χώρου ανέγερσης του μνημείου δεν ήταν καθόλου τυχαία, διότι λίγα μέτρα παρακάτω έγινε η τρομερή σφαγή των Ιταλών.

Η πρωτοβουλία ανέγερσης του μνημείου ανήκε καθαρά στις Ιταλικές αρχές, οι οποίες ερχόμενες σε επαφή με τους Κεφαλλονίτες το Νοέμβριο του για 1972, ζήτησαν να τους παραχωρηθεί άδεια και χώρος για την ανέγερση του μνημείου. Σύμφωνα με μαρτυρίες αφηγητών, οι δημοτικές αρχές του νησιού συμφώνησαν με τους Ιταλούς να φτιαχτεί το μνημείο, σκεπτόμενες ότι θα αξιοποιηθεί μακροπρόθεσμα σε τουριστικό επίπεδο χωρίς να λάβουν υπ' όψιν τους την ιταλική κατοχή στην οποία είχαμε περιέλθει και τις συνέπειες αυτής. Η συγκατάθεσή τους προκάλεσε ποικίλες αντιδράσεις των ντόπιων κατοίκων του νησιού.

Το συνολικό κόστος του έργου υπολογίστηκε στις 575.871 δρχ. και ο καλλιτέχνης που το φιλοτέχνησε, ορίστηκε από τις ιταλικές αρχές. Ο χρόνος διάρκειας των εργασιών ξεκίνησε από το 1975 και ολοκληρώθηκε το 1978, όπου τότε, έγιναν τα αποκαλυπτήρια του μνημείου με πολλές επισημότητες. Το κόστος των εργασιών καλύφθηκε εξ' ολοκλήρου από την Ιταλία και αξίζει να σημειωθεί σ' αυτό το σημείο ότι ανά τακτά χρονικά διαστήματα σημειώνονται αναχρηματοδοτήσεις και δωρεές από τους Ιταλούς για ανακαίνιση και προέκταση του μνημείου. Για παράδειγμα, το

1991 Στρατιωτικός και Ναυτικός Ακόλουθος της Ιταλικής Πρεσβείας κ. MASTRANGELO κατέθεσε στο ταμείο του δήμου Αργοστολίου το ποσό των 221.871 δρχ. για την ηλεκτροδότηση του μνημείου και όρισε το δήμο επιβλέποντα των εργασιών.

Το μνημείο των Πεσόντων Ιταλών είναι ένα από τα ωραιότερα μνημεία που υπάρχουν στο νησί από άποψη κατασκευής και φιλοτέχνησης. Πρόκειται για έναν ημικυκλικό χώρο περίπου 52 τ.μ., γύρω από τον οποίο έχουν τοποθετηθεί κάγκελα καθώς και πόρτα η οποία παραμένει συνήθως κλειδωμένη. Ο επισκέπτης κάνει μια μικρή απόσταση από τη στιγμή που θα ανοίξει την πόρτα μέχρι να φτάσει στο κέντρο του μνημείου, στο σημείο δηλαδή που παρατηρείται ένας μεγάλος άσπρος σταυρός και κατάθεση στεφάνων. Εκατέρωθεν του σταυρού υπάρχει σε δύο επιγραφές, μια ελληνική και μια ιταλική, ο λόγος ανέγερσης του μνημείου.

ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΩΝ ΤΗΣ ΜΕΡΑΡΧΙΑΣ ACQUI

ΝΑΥΤΩΝ ΚΑΙ ΤΕΛΩΝΙΑΚΩΝ ΤΗΣ ΦΡΟΥΡΑΣ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ

ΠΕΣΟΝΤΩΝ ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΩΣ

ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΑΓΩΝΑ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΩΝ ΝΑΖΙΣΤΩΝ

ΕΙΣΒΟΛΕΩΝ ΑΠΟ 15 – 26 –ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1943

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΜΑΧΗΝ: ΑΞ/ΚΟΙ 65 ΥΠΑΞ/ΚΟΙ ΚΑΙ ΣΤΡ/ΤΕΣ

1250

ΤΟΥΦΕΚΙΣΘΕΝΤΕΣ: ΑΞ/ΚΟΙ 155 ΥΠ/ΚΟΙ ΚΑΙ ΣΤΡ/ΤΕΣ 5000

ΑΠΟΛΕΣΘΕΝΤΕΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΘΑΛΑΣΣΑΝ:

ΥΠΑΞ/ΚΟΙ ΚΑΙ ΣΤΡ/ΤΕΣ 3000

Η ΙΤΑΛΙΑ ΕΥΓΝΩΜΟΝΟΥΣΑ

ΣΕΠΤ. '78

Δίπλα ακριβώς από την παραπάνω επιγραφή, βρίσκονται και άλλες δύο, μια στα ελληνικά και μια στα ιταλικά, οι οποίες αναφέρουν τις τοποθεσίες σφαγής των Ιταλών:

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑΙ ΣΦΑΓΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑ

21-26 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1943

ΑΡΓΟΣΤΟΛΙ

ΛΑΚΗΘΡΑ

ΑΚΡΩΤΗΡΙ ΜΟΥΝΤΑ

ΛΑΡΔΙΓΚΟ

ΔΑΥΓΑΤΑ

ΛΟΥΡΔΑΤΑ

ΦΡΑΓΚΑΤΑ

ΣΤΕΝΟ ΚΟΥΛΟΥΜΙ

ΚΑΡΔΑΚΑΤΑ

ΠΡΟΚΟΠΑΤΑ

ΚΟΥΡΟΥΚΛΑΤΑ

ΑΓΙΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ

ΚΟΥΤΣΟΥΛΑ

ΣΠΗΛΙΑ

ΔΙΛΙΝΑΤΑ

ΤΡΩΪΑΝΑΤΑ

ΛΑΓΚΑΔΙ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΒΑΡΒΑΡΑΣ

Οι δύο τελευταίες επιγραφές του μνημείου, προφανώς αναφέρονται και σε άλλες τοποθεσίες σφαγής, όμως τα ανάγλυφα γράμματα εφθάρησαν από το χρόνο και δυστυχώς δεν είναι ευδιάκριτα.

Κάθε χρόνο το Σεπτέμβριο γίνεται επιμνημόσυνη δέηση και κατάθεση στεφάνων στο μνημείο, παρουσία πολλών Ιταλών επισήμων, από τους οποίους εκπροσωπείται το επίσημο Ιταλικό κράτος και οι οποίοι φιλοξενούνται από τις τοπικές αρχές με τις δέουσες τιμές.

Ακόμα και σήμερα , στην κλειστή κοινωνία του νησιού, οι απόψεις δίστανται όσον αφορά την αναγκαιότητα ύπαρξης ή μη του μνημείου των Ιταλών. Πόσοι είναι εκείνοι οι οποίοι τάσσονται υπέρ της ύπαρξης του μνημείου υποστηρίζοντας ότι η τουριστική αξιοποίηση είναι μεγάλη ενώ ακόμα μεγαλύτερη είναι η κατηγορία εκείνων, οι οποίοι υποστηρίζουν θερμά ότι το μνημείο αυτό αποτελεί ασέβεια και γελοιοποίηση του έθνους μας υπό την έννοια ότι οι Ιταλοί επισκέφτηκαν το νησί ως κατακτητές και μνημονεύτηκαν από τους Κεφαλλονίτες με τιμές και δόξα, επειδή ίσως ήταν λιγότερο βάνανσοι στην τακτική τους σε σχέση με τους Γερμανούς .

Η κατηγορία αυτή υποστηρίζει βέβαια ότι το όλο ζήτημα πρέπει να το δούμε από ανθρωπιστική αφενός σκοπιά, αφετέρου όμως οφείλουμε απέναντι στον τόπο και το έθνος μας γενικότερα να το δούμε και από τη σκοπιά της κατάκτησης και των σφαγών που έκαναν οι Ιταλοί στους Έλληνες.

Η άγνοια των νεότερων και η ανοχή σ' αυτό το θέμα κάποιων άλλων, δεν παύει να αποτελεί παράπονο των γεροντότερων, οι οποίοι επισημαίνουν θερμά τη σημασία του γεγονότος σε ειδικές περιστάσεις όπως η τελετή της επιμνημόσυνης δέησης, κατά τη διάρκεια της οποίας υψώνεται πρώτα η σημαία των Ιταλών και άκουγε ο ύμνος τους, και κατά δεύτερον υψώνεται η ελληνική σημαία και ακούγεται ο ελληνικός ύμνος.

7) ΠΡΟΤΟΜΗ ΝΙΚΟΥ ΚΑΒΒΑΔΙΑ:

Ο Νίκος Καββαδίας (1910-1975) αποτελεί έναν από τους πλέον αγαπημένους ποιητές σε ολόκληρη την Ελλάδα, με φήμη που ξεπερνά τα όρια της χώρας. Πολλά από τα ποιήματα του αποτελούν επιτυχίες από τους πλέον αναγνωρισμένους τραγουδιστές του έντεχνου δημιουργήματος . Ο Καββαδίας έζησε όλη του τη ζωή στη θάλασσα (ήταν ασυρματιστής) και έκανε ιδεολογία το «όπου γης Πατρίς». Η καταγωγή του είναι από την Κεφαλονιά και μάλιστα από το Φισκάρδο, όπου εκεί υπάρχει εγκαταλελειμένο και αναξιοποίητο το σπίτι του .

Η ερανική επιτροπή του δήμου (επί δημαρχίας Αλέκου Καλαφάτη) ήρθε σε επαφή με την Αδελφότητα Κεφαλλήνων Πειραιά σε μια προσπάθεια να χρηματοδοτηθεί το έργο. Το έργο το οποίο στοίχισε συνολικά 30.000 δρχ. χρηματοδοτήθηκε από το Σύλλογο Κεφαλλήνων Νέας Υόρκης(Κέφαλος) , ο οποίος

με τη σειρά του ανέθεσε τις εργασίες ολοκλήρωσης του αγάλματος στο γλύπτη Νικόλαο Ίκαρη. Βαθύτερη επιθυμία του συλλόγου αλλά και του δήμου ήταν το άγαλμα να έχει αισθητική παρέμβαση, γι' αυτό και η επιλογή του γλύπτη δεν θεωρείται τυχαία, εφόσον ο Ίκαρης απέδωσε συγκεκριμένα στοιχεία στο άγαλμα .

Μεσολάβησαν δύο χρόνια από τη στιγμή του σχεδιασμού μέχρι τη στιγμή της ανέγερσης του αγάλματος και έτσι τα αποκαλυπτήρια έγιναν το 1983 .

Το άγαλμα φιλοτεχνήθηκε να λυγίζει τα χέρια του και να αγναντεύει με θλίψη το πέλαγος στηριζόμενο σε μια βάση από πέτρα καμπύλης μορφής. Το ύψος του ανέρχεται στα 4,5 μ. και το πλάτος της βάσης του στο 1,5 μ. Γύρω από το άγαλμα υπάρχουν ξύλινα κάγκελα. Στην μπροστινή πλευρά του αγάλματος αναγράφεται η χρονολογία γέννησης και θανάτου του Καββαδία

ΝΙΚΟΣ ΚΑΒΒΑΔΙΑΣ

1910 - 1975

ενώ στο αριστερό μέρος του είναι χαραγμένοι σε επιγραφή οι χορηγοί καθώς και η χρονολογία ανέγερσης του αγάλματος .

ΧΟΡΗΓΟΙ

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΚΕΦΑΛΛΗΝΩΝ

N. ΥΟΡΚΗΣ

«ΚΕΦΑΛΟΣ»

ΔΗΜΟΣ ΑΡΓΟΣΤΟΛΙΟΥ

1983

8) ΣΤΗΛΗ ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΩΝ:

Η στήλη φιλοτεχνήθηκε στην μνήμη όλων των επιφανών Κεφαλλήνων, οι οποίοι με την πολιτική τους καθοδήγηση ξεσήκωσαν το λαό και αγωνίζονταν υπέρ της ενώσεως με την υπόλοιπη Ελλάδα. Το κόμμα των ριζοσπαστών ήταν Ελληνικό πολιτικό κόμμα στα Επτάνησα και στις Ηνωμένες Πολιτείες των Ιονίων Νήσων και θεωρείται το πρώτο πολιτικό κόμμα που ιδρύθηκε στην Ελλάδα με κομματική δράση. Το κόμμα ιδρύθηκε το 1848 και διαλύθηκε αμέσως μετά την ένωση των Ιονίων νήσων με την Ελλάδα το 1864. Ήταν ένα κίνημα εθνικοαπελευθερωτικό και αστικοδημοκρατικό, αφού απαιτούσε την ένωση της Επτανήσου με την ελεύθερη Ελλάδα και συγχρόνως εμπνεόταν από τα δημοκρατικά ιδανικά των γαλλικών επαναστάσεων του 1789 και 1848 (ελευθερία, ισότητα, αδελφότης).

Το 1933, η Αδελφότητα Κεφαλλήνων και Ιθακησίων Πειραιά παρήγγειλε στο Γεώργιο Μπονάνο τη στήλη των Ριζοσπαστών, της οποίας κάλυψε εξ' ολοκλήρου τη δαπάνη, αφού ο έρανος που διενεργήθηκε δεν απέδωσε ούτε δόθηκε καμία «πλουτοκρατική» ενίσχυση. Η στήλη μετά από πολλές συζητήσεις στήθηκε στην οδό Ερυθρού Σταυρού, σε μια μικρή πλατεία, την πλατεία Ριζοσπαστών και στις 21 Μαΐου 1934 τελέστηκαν με επισημότητα τα αποκαλυπτήρια της.

Η απότιση φόρου τιμής προς τους ριζοσπάστες εκφράστηκε με μια στήλη, της οποίας η επάρκεια να εκφράσει συμβολικά τα ιδανικά της αμφισβητήθηκε από την πρώτη στιγμή, ενώ παραμένει για τους Κεφαλλονίτες μέχρι σήμερα ανοιχτό το αίτημα για μια επιβλητική σύνθεση που να καλύπτει και την ιδεολογική έκφραση και τα μέσα και τα άτομα που την ερμήνευσαν.

Το συνολικό ύψος της στήλης ανέρχεται στα 3,25 μέτρα, το πλάτος της πρώτης βάσης στα 1,52 μέτρα και της δεύτερης στα 0,8 μέτρα.

Το ανώτερο τμήμα της στήλης φέρει σε έξεργο ανάγλυφο τη μορφή της «Ιστορίας», η οποία έχει αγέρωχη στάση με ευρύ διασκελισμό, με τη διαφορά ότι το σκέλος που εκτείνεται στο πλάι, πατάει με τις μύτες στο έδαφος. Το αποτέλεσμα δεν είναι όμως ικανοποιητικό, γιατί η μη φυσική στάση δεν πείθει για την αλήθεια της.

Στα χέρια της η μορφή κρατά σε μια πλάκα την ημερομηνία της ένωσης της
Επτανήσου με την υπόλοιπη Ελλάδα

21 ΜΑΪΟΥ

1864

και ακριβώς κάτω από τη μορφή υπάρχει η επιγραφή :

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΣΤΕΦΑΝΕΙΟΙ

ΤΟΥΣ ΑΣΤΟΥΣ ΤΗΣ

κάτω από την επιγραφή χαραχτηκαν σε ανάγλυφα γράμματα τα ονόματα των
Ριζοσπαστών :

ΗΛΙΑΣ ΖΕΡΒΟΣ

ΙΩΣΗΦ ΝΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΛΕΙΒΑΔΑΣ

ΓΕΩΡ. ΤΥΠΑΛΛΟΣ ΙΑΚΩΒΑΤΟΣ

ΤΥΠΑΛΛΟΣ ΔΟΤΟΡΑΤΟΣ

ΣΤΑΜΑΤΕΛΟΣ ΠΥΛΑΡΙΝΟΣ

ΝΑΘΑΝΑΗΛ ΔΟΜΕΝΕΓΙΝΗΣ

ΤΗΛΕΜΑΧΟΣ ΠΑΪΖΗΣ

ΑΓΓΕΛΟΣ ΔΕΣΥΛΑΣ

ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ ΠΟΦΑΝΤΗΣ

και κάτω από τα ονόματα υπάρχει χαραγμένη η επιγραφή :

ΕΦΗΜΕΡΙΣ

ΧΩΡΙΚΟΣ

Στο πίσω μέρος της στήλης υπάρχει το ψήφισμα που διαβάστηκε από τους Ριζοσπάστες στη Θ Βουλή, στις 26 Νοεμβρίου 1850, με το οποίο προσπαθούν να ξεσηκώσουν το λαό υπέρ της ενώσεως και από κάτω αναγράφονται τα ονόματα των αντιπροσώπων.

Κάτω από τα ονόματα βρίσκεται η επιγραφή :

Η ΑΔΕΛΦΟΤΗΣ ΤΩΝ ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ

ΚΑΦΑΛΛΗΝΩΝ ΚΑΙ ΙΘΑΚΗΣΙΩΝ

ΤΙΜΗΣ ΕΝΕΚΕΝ

ΑΝΗΓΕΡΘΗ ΕΝ ΕΤΕΙ 1933

Στο αριστερό μέρος της στήλης υπάρχει η επιγραφή :

ΓΕΩΡ. ΜΠΟΝΑΝΟΣ

ΕΠΟΙΕΙ

ΚΕΦΑΛΛΗΝ

Κάθε χρόνο την 21^η Μαΐου . τελείται επιμνημόσυνη δέηση και κατάθεση στεφάνων γύρω από το μνημείο.

9) ΑΝΔΡΙΑΝΤΑΣ ΑΝΤΩΝΗ ΤΡΙΤΣΗΣ:

Ο Αντώνης Τρίτσης ήταν έλληνας πολιτικός. Γεννήθηκε το 1937 στο Αργοστόλι και πέθανε αιφνίδια το 1992 στην Αθήνα την περίοδο που διατελούσε δήμαρχος. Φοίτησε στο Πολυτεχνείο και διετέλεσε υπουργός του ΠΑ.ΣΟ.Κ.. Μεταξύ 81 και 84 διετέλεσε υπουργός χωροταξίας και περιβάλλοντος, και από το 86 έως το 88 υπουργός Παιδείας και Θρησκευμάτων, ενώ παράλληλα ασχολήθηκε με τον αθλητισμό, διαπρέποντας στο δέκαθλο με βαλκανικές διακρίσεις. Θεσμοθέτησε το γενικό πολεοδομικό σχέδιο του Αργοστολίου και ίδρυσε το ίδρυμα «Αντώνης Τρίτσης» για τα δικαιώματα και την απελευθέρωση των λαών.

Ο ανδριάντας του βρίσκεται στη λεωφόρο Αντώνη Τρίτση, έξω από το δημοτικό κλειστό γυμναστήριο Αργοστολίου. Η επιλογή του σημείου ως τόπος ανέγερσης του μνημείου δεν ήταν καθόλου τυχαία, αφού λήφθηκε υπόψη η επί σειρά ετών αθλητική δραστηριότητα του Τρίτση.

Οι συζητήσεις για την ανέγερση του ανδριάντα ξεκίνησαν στις 30-04-90, όταν το δημοτικό συμβούλιο Αργοστολίου συνεδρίασε με σκοπό τη σύνταξη μελέτης για τη διαμόρφωση του χώρου ΕΑΚ του Αργοστολίου, ορίζοντας το συνολικό κόστος του μνημείου στα 20.240.000 δραχμές και την ολοκλήρωσή του σε τρεις φάσεις.

Το μνημείο ολοκληρώθηκε πέντε χρόνια μετά τον αρχικό σχεδιασμό του και τα αποκαλυπτήρια έλαβαν χώρα στις 24-09-95 με κάθε επισημότητα, παρουσία πολλών τοπικών παραγόντων.

Στο μνημείο απεικονίζεται ο Τρίτσης όρθιος με το ένα χέρι στην τσέπη, το άλλο να κρατά ένα βιβλίο, και το ένα πόδι να προεξέχει στηριζόμενο σε μια πλάκα.

Αριστερά του υπάρχει επιγραφή που αναφέρει τις ιδιότητες του:

ΑΘΛΗΤΗΣ

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΑΣ

ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ

ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΔΗΜΑΡΧΟΣ

ΟΡΑΜΑΤΙΣΤΗΣ

ΚΕΦΑΛΛΟΝΙΤΗΣ

Δεξιά του υπάρχει άλλη επιγραφή που λέει:

ΑΝΤΩΝΗΣ ΤΡΙΤΣΗΣ

1937-1992

Το μνημείο αποτελείται από ένα βάθρο 32 τ.μ. που οδηγεί στην βάση του ανδριάντα.

Η επιλογή του καλλιτέχνη να παρουσιάζεται ο Τρίτσης με τον τρόπο αυτό, οφείλεται στο γεγονός ότι όλοι θυμούνται τον Τρίτση να βγαίνει περίπατο στην πόλη με την συντροφιά νέων, το σακάκι του στον ώμο και την γραβάτα του να ανεμίζει. Όλοι συνηγορούν στο ότι ήταν ένας απλός άνθρωπος του σήμερα με σύγχρονες αντιλήψεις και πρωτοποριακές ιδέες.

A4. ΜΝΗΜΕΙΑ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ

1) Ανδριάντας Ανδρέα Λασκαράτου

Το άγαλμα του Λασκαράτου (1811 - 1901) δεσπόζει στον παραλιακό δρόμο Ληξουρίου επί της λεωφόρου Ανδρέα Λασκαράτου από τον Απρίλιο του 1970. Φιλοτεχνήθηκε από τον Κεφαλλονίτη γλύπτη Αθανάσιο Απάρτη (1899 - 1972). Έχει μείνει στη μνήμη των Κεφαλλονιτών ως ο συγγραφέας ο οποίος κυκλοφορώντας «τα μυστήρια της Κεφαλονιάς», μαστίγωνε αλύπητα τον κλήρο, ενώ συγχρόνως διακωμωδούσε τα κοινωνικά ήθη των Κεφαλλονιτών. Καταγγέλθηκε ως υβριστής των θείων, προτεστάντης και άθεος. Η εκκλησία τον αποκήρυξε όπως και ο επίσκοπος Ζακύνθου. Οι συμπολίτες του τον αντιμετώπισαν εχθρικά και τον απομόνωσαν κοινωνικά. Απτόητο πνεύμα αντιλογίας, φανατικός αντικληρικός και ορκισμένος αντιμοναρχικός. Σήμερα στην πατρίδα του το Ληξούρι, εκεί όπου τον έβριζαν ορθώνεται επιβλητικό το άγαλμα του.

Οι διαδικασίες για την ανέγερση του ανδριάντα ξεκίνησαν το 1961(εορτασμός των 150 χρόνων από την γέννησή του), όταν η ερανική επιτροπή του δήμου Ληξουρίου προκήρυξε έρανο στους Κεφαλλήνες. Το έργο του παραδόθηκε έτοιμο από τον Απάρτη στην Επιτροπή το 1968 και η τοποθέτησή του έγινε από τον βοηθό του, Αρμάο. Τα αποκαλυπτήρια έγιναν με φροντίδα του δήμου τον Απρίλιο του 1970.

Το άγαλμα έχει ύψος περίπου 2,60 μέτρα και το βάθρο στο οποίο στηρίζεται 1,50 μέτρο. Ο Λασκαράτος απεικονίζεται όρθιος με το αριστερό χέρι λυγισμένο στον ώμο, το δεξί να κρατά το καπέλο του και το δεξί πόδι να προεξέχει ελαφρά μπροστά, ενώ με ύψος σκεπτικό αγναντεύει τον λαό του Ληξουρίου.

Στο βάθρο υπάρχει η εξής επιγραφή:

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΑΣΚΑΡΑΤΟΣ

1811 – 1901

«Έις το έθνος το πνεύμα μου αφήνω

αφήνω δέ στην Όλην ανθρωπότητα

να χη νου και καρδιά και Τιμιότητα»

Από κάτω υπάρχει σε ανάγλυφη μορφή η μορφή της γυναίκας του Πηνελόπης Λασκαράτου και από κάτω μια επιγραφή που λέει:

**«Πώς να σε πώ
γυναίκα μου ‘ή ψυχή μου;»**

Σύμφωνα με τον ιστορικό Δημήτριο Λουκάτο, κρίνεται απαραίτητο να τοποθετηθεί κοντά στο άγαλμα μια επεξηγηματική επιγραφή για το ιστορικό του ανδριάντα, τα παριστανόμενα πρόσωπα και το φημισμένο καλλιτέχνη.

A5. ΑΠΟΜΑΓΝΗΤΟΦΩΝΗΣΗ:

- Πως λέγεστε;
- Π.Μ.
- Από πού κατάγεστε;
- Κεφαλονιά
- Πόσων ετών είστε;
- 57
- Τι δουλειά κάνετε;
- Αγρότης
- Ζούσατε πάντα εδώ ή χρειάστηκε να μεταφερθείτε κάποια στιγμή εκτός Κεφαλονιάς;
- Σχεδόν πάντα....
- Ήσασαν μεγάλη οικογένεια;
- Ναι

A: Λοιπόν , όσον αφορά το άγαλμα του Καββαδία που βρίσκεται απέναντι από το παλιό κολυμβητήριο ,τι έχετε να θυμηθείτε γύρω από το μεγάλο αυτό ποιητή ;

Π: Δεν τον γνώρισα προσωπικά, ήμασαν όμως συνάδελφοι ασυρματιστές στο εμπορικό ναυτικό [...] ήταν άγνωστος μέχρι και το θάνατο του στο ευρύ κοινό, γνωστός όμως στους κύκλους των ασυρματιστών τότε.

A: Ξέρετε τον καλλιτέχνη του....;

Π: Όχι.

A: Γνωρίζετε μήπως αν γίνεται κάποια τελετή γύρω από το μνημείο (π.χ. κατάθεση στεφάνων);

Π: Ναι , κάποια τελετή διοργανώνεται από το σύλλογο Κεφαλονιάς και Ιθάκης, δεν ξέρω όμως σε ποια επέτειο.

Α: Γνωρίζετε μήπως ποτέ χτίστηκε το άγαλμα του Καββαδία ;

Π: [...] Αρχές της δεκαετίας του 80, [...] και χτίστηκε όταν έγινε γνωστό, στο ευρύ κοινό μέρος από το έργο του όταν μελοποιήθηκε από τον Θάνο Μικρούτσικο. [...] Η μουσικοποίηση του έργου του τον έκανε γνωστό στο πανελλήνιο. [...] Υπ' όψιν ότι ο πολύς ο κόσμος γνωρίζει μόνο αυτό το μέρος του έργου του, αυτό που ήταν και πρόσφορο για εμπορική εκμετάλλευση.

Α: Έχετε να μου πείτε τίποτα άλλο γύρω από το άγαλμα του Καββαδία;

Π: Από το καθαυτό μνημείο όχι, για την προσωπικότητα του Καββαδία ξέρω αρκετά πράγματα .

Α: Θέλετε να μου πείτε τι γνωρίζετε;

Π: Ήταν ... σεξανώματος, αυτό φαίνεται από το σύνολο του έργου του, αυτό βέβαια δεν αμαυρώνει το έργο του. Η προσωπικότητά του ήταν διαφορετική.

Α: Γιατί το λέτε αυτό ;

Π: Έτσι συζητιόταν στους κύκλους των ασυρματιστών και αν διαβάσει κανείς το έργο του «Μαραμπού και πούσι» ...

Α: Ωραία, να αλλάξουμε τώρα, να πούμε για ένα άλλο μνημείο , το μνημείο των Ιταλών που βρίσκεται στο φανάρι. Τι έχετε να θυμηθείτε εσείς γύρω από όλη αυτή τη ιστορία που αντιπροσωπεύει το μνημείο;

Π: Αυτό που έγινε στη μνήμη των Ιταλών που εξολοθρεύτηκαν από τους Γερμανούς στη μεταξύ τους αντιπαράθεση, [...] χτίστηκε με δαπάνες του Ιταλικού κράτους ,έγινε αποδεκτό από το λαό της Κεφαλονιάς για λόγους συμφέροντος, τουριστικής εκμετάλλευσης και μιας υποτιθέμενης συμφιλίωσης των δύο λαών , παραβλέποντας [...] το κυρίαρχο στοιχείο της Ιταλικής κατοχής, την εξόντωση χιλιάδων Κεφαλλονιτών και χιλιάδων Ελλήνων με εκτελέσεις, βασανιστήρια , στρατόπεδα συγκέντρωσης κ.ά.. [...] Βέβαια κάποια από αυτά ήταν κατ' επιταγήν, υπήρχαν

όμως και περιστατικά υπερβάλλοντος ζήλου, αυτό η επίσημη ιστορία του παραβλέπει και εγώ το φτύνω, το καταδικάζω.

Α: Εσείς πιστεύετε ότι το μνημείο καλώς υπάρχει εκεί;

Π: Κάποιοι άνθρωποι 'χάσαν τη ζωή τους , από μια άποψη καλώς υπάρχει, αλλά όταν [...] όμως βλέπεις τα πράγματα από μία όψη ... καλύτερα να μην τα βλέπεις καθόλου .

Α: Δηλαδή, λέτε ότι υπάρχουν κάποιοι οι οποίοι παραβλέπουν...

Π: Βέβαια ήταν κατακτητές , δεν εναντιώθηκαν στο φασιστικό τους καθεστώς, η αποδοχή ήταν πλήρης και καθολική ... αυτό λέει πολλά !

Α: Γνωρίζετε πότε φτιάχτηκε το μνημείο ;

Π: Αυτό πρέπει να έγινε τέλη της δεκαετίας του 70, περίπου τότε.

Α: Τον καλλιτέχνη τον θυμάστε ;

Π: Όχι.

Α: Γνωρίζετε μήπως αν γίνεται κάποια τελετή γύρω από το μνημείο ;

Π: Ναι, γίνεται ... το Σεπτέμβρη ... στην επέτειο ... της αντιπαράθεσης Γερμανο – Ιταλών. Έρχονται πολλοί Ιταλοί επίσημοι, εκπροσωπείται το επίσημο ιταλικό κράτος και φιλοξενείται από τις ντόπιες αρχές με τις δέουσες τιμές.

Α: Εσείς όταν αντικρύζετε αυτό το μνημείο, τι νιώθετε;

Π: Αδιάφορα. [...] μου είναι τελείως αδιάφορο.

Α: Για τους λόγους που μου προαναφέρατε;

Π: Για τους λόγους που προανέφερα .

Α: Να αλλάξουμε, να πάμε σε ένα άλλο άγαλμα, το άγαλμα του Παναγή Βαλλιάνου.

Τι έχετε να θυμηθείτε γύρω από τον Παναγή Βαλλιάνο;

Π: Δεν έχω να θυμηθώ κάτι πέρα από αυτά που έχω διαβάσει και έχω ακούσει ... Κεφαλλονίτης, μεγιστάνας του πλούτου και όταν πέθανε τιμήθηκε και μέρος των κερδών του το κληροδότησε στην κοινωνία της Κεφαλονιάς.

Α: Εδώ θέλω να σταθώ, πιστεύετε ότι ήταν τοπικός ή εθνικός ευεργέτης, γιατί οι απόψεις δίστανται όσον αφορά αυτό.

Π: Τοπικός ευεργέτης [...] γιατί την εποχή που έκανε τα κληροδοτήματα, η Κεφαλονιά δεν ανήκει στο ελληνικό έθνος.

Α: Πιστεύετε ότι το μνημείο θα έπρεπε να βρίσκεται στη θέση που βρίσκεται στην Πλατεία ή ότι η Πλατεία θα έπρεπε να φιλοξενεί κάποιο άλλο άγαλμα;

Π: Όχι, σωστά βρίσκεται εκεί, είναι η καταλληλότερη θέση. Ήταν σημαντικά τα κληροδοτήματα του και με δεδομένο το πνεύμα της εποχής, της φτώχειας και της μιζέριας, ένα κληροδοτήμα ήταν το «μάννα εξ ουρανού».

Α: Όταν θυμάστε το όνομα Παναγής Βαλλιανός, έχετε κάποια συναισθήματα, σημαίνει κάτι για σας το μνημείο;

Π: [...] Δεν μπορώ να πω ότι νιώθω κάποια ιδιαίτερα συναισθήματα γιατί απ' ό,τι έχω ακούσει, έζησε και πλούτισε όχι με τόσο ... κολακευτικό τρόπο. Μάλλον από κάποιους τα άρπαξε αυτά που μετέφερε στην Κεφαλονιά. Τα στέρησε από άλλους και τα έφερε εδώ [...]. Δεν μπορώ να το εξηγήσω καλύτερα.

Α: Απ' ό,τι μπορώ να καταλάβω, δεν τον έχετε κρατήσει στη μνήμη σας ...

Π: Όχι με ιδιαίτερη συγκίνηση, όχι!

Α: Γνωρίζετε αν γίνεται κάποια τελετή γύρω από το μνημείο;

Π: Νομίζω όχι.

Α: Τα κληροδοτήματα του ξέρετε ποια ήτανε;

Π: [...] Σε επίπεδο Κεφαλονιάς το κυριότερο ήταν η Βαλλιάνειος Γεωργική Σχολή.

A: η οποία βρίσκεται;

Π: Βρίσκεται στις παρυφές της πόλης του Αργοστολίου και σκοπό είχε την εκπαίδευση αγροτών και κτηνοτρόφων της περιόδου εκείνης, σε θέματα αγροτικής και κτηνοτροφικής ανάπτυξης.

A: Όσον αφορά το άγαλμα του Λασκαράτου, το οποίο βρίσκεται στο Ληξούρι, θέλετε να μας δώσετε λίγα στοιχεία;

Π: Ναι. Ήταν σατυρικός ποιητής και πεζογράφος. Έζησε και εργάστηκε την περίοδο της Αγγλοκρατίας στην Κεφαλονιά, η οποία λυμαινόταν τον τόπο με την ντόπια ολιγαρχία. Σ' αυτούς εναντιώθηκε [...]. Με το έργο του καυτηρίαζε [...], με αποτέλεσμα να διωχθεί, να αφοριστεί από την επίσημη εκκλησία [...], φάρσες και πολλά ευτράπελα, κάποια απ' αυτά τα έχει συμπεριλάβει στο έργο του, κάποια μεταδίδονται από γενιά σε γενιά, τα ευτράπελα εννοώ. Σε ενδιαφέρει να σου πω μερικά;

A: Ναι, πείτε μας.

Π: Όταν έμαθε ότι ο μητροπολίτης τον αφόρισε, μάζεψε όσα ρούχα είχε και παπούτσια και τον παρακάλεσε να αφορίσει και αυτά, επειδή το κυρίαρχο στοιχείο του αφορισμού είναι η μη αποσύνθεση του αντικειμένου που αφορίζεται, προκειμένου να τον εξυπηρετήσει οικονομικά. Κάποιος από την αρχαϊζουσα τάξη θέλησε να τον πειράξει ενώ περπατούσε στο δρόμο, πετώντάς του κάποια κέρατα που είχε μαζέψει από το χασάπη, αυτός αντέδρασε λέγοντάς του «χτενίζεσαι φίλε μου πρωί-πρωί;». Δε θυμάμαι τώρα κάποιο άλλο, είναι όμως πάρα πολλά.

A: Ωραία, εσείς πιστεύετε ότι ο Λασκαράτος αφύπνισε το λαό, και αν ναι ως προς τι;

Π: Βεβαίως και αφύπνισε, αν και τότε, πιστεύω ότι η κυκλοφορία των ιδεών σε πλατύτερο επίπεδο ήταν πολύ δύσκολη γιατί δεν υπήρχαν μέσα. Σε τοπικό επίπεδο όμως της Παλλικής που έζησε και ... ας πούμε ότι εργάστηκε, σε σημαντικό βαθμό αφύπνισε. Για αυτό και η Παλλική ακόμα και στις μέρες μας σκέφτεται και κινείται τελείως διαφορετικά από την υπόλοιπη Κεφαλονιά.

A: Θέλετε να μου σχολιάσετε το γεγονός ότι το άγαλμα κοιτάζει πίσωπλάτα το Αργοστόλι από τη θέση του Ληξουρίου;

Π: Ναι, έχει αποτελέσει [...] αιτία αντιδρ ... γκρίνιας μεταξύ Αργοστολιωτών και Ληξουριωτών. Πιστεύω ότι κάπου έπρεπε να είναι στραμμένο το πρόσωπό του και κάπου η πλάτη του . Πώς θα γινόταν;

A: Γιατί αυτό έχει παρερμηνευτεί...

Π: Έχει παρερμηνευτεί, άλλα τεχνικά πιστεύω δεν μπορούσε να γίνει διαφορετικά. Αλλά μέσα στα πλαίσια αντιζηλίας Αργοστολίου – Ληξουρίου μπήκε και αυτό.

A: Εσείς πιστεύετε ότι τον Λασκαράτο σήμερα τον τιμάμε;

Π: Όσο θα έπρεπε όχι.

A: Τι άλλο θα έπρεπε να κάνουμε;

Π: Τι άλλο θα έπρεπε να κάνουμε ... Δεν μπορώ να σου απαντήσω ειδικά για ... είναι μέσα στα πλαίσια ότι έπρεπε να κάνουμε ... πολλά πράγματα με διαφορετικό τρόπο απ' ό,τι κάνουμε για να συμπεριλάβουμε και αυτό [...]. Δεν έχουν αλλάξει πολλά πράγματα από την εποχή του Λασκαράτου στη σημερινή, απλά τον θυμόμαστε ιστορικά . Δεν ... οι καιροί δεν προσφέρονται για να διδαχτούμε από το Λασκαράτο, διδασκόμαστε από άλλα πράγματα, είναι εκτός σύγχρονης εποχής

A: Ξέρετε αν γίνεται τελετή γύρω από το μνημείο;

Π: [...] Νομίζω κάποιοι πολιτιστικοί σύλλογοι , αλλά μάλλον περιστασιακά ,διοργανώνουνε κάποιες τελετές, ο πολύς κόσμος αγνοεί.

A: Εσείς πώς έχετε κρατήσει στη συνείδησή σας το Λασκαράτο;

Π: [...] Σαν ένα προοδευτικό στοιχείο, επαναστατικό της εποχής του , το οποίο εξακολουθεί και παραμένει επίκαιρο. Εγώ όταν τον πρωτοδιάβασα βέβαια, δεν μπορούσα να τον καταλάβω.

A: Αισθητικά πώς σας φαίνεται το άγαλμα;

Π: Μ' αρέσει ...

Α: Να αναφερθούμε στο μνημείο των Ριζοσπαστών. Μπορείτε να θυμηθείτε την ιστορία του;

Π: Ναι. Δεν ξέρω τον καλλιτέχνη που το φιλοτέχνησε, αυτό που ξέρω για τους Ριζοσπάστες, είναι ότι οι Ριζοσπάστες λείε [...] τα άτομα αυτά, τα οποία εναντιώθηκαν στην τότε κρατούσα κατάσταση, δηλαδή στην Αγγλοκρατία και στη φεουδαρχία και στο θρησκευτικό κατεστημένο το οποίο κυριαρχούσε σε συνεργασία με τους δύο που προανέφερα. Ριζοσπάστες λέμε όλους αυτούς, οι οποίοι εναντιώθηκαν. Δεν είναι μόνο αυτοί που αναφέρει η επίσημη ιστορία, ήτανε ... κάθε μορφωμένο άτομο και όχι μόνο μορφωμένο που ή με τα λόγια του ή με τα γραπτά του εναντιωνότανε. Το κυρίαρχο στοιχείο όμως της ιστορίας είναι ότι υπήρχε τότε στα Επτάνησα ένα ιδιόμορφο πολιτειακό καθεστώς, δεν ήξερε ο κόσμος δηλαδή αν τα Επτάνησα ήταν αυτόνομα ή αν ήτανε υπό αγγλική κατοχή! Δεν ξέρανε που στοχεύανε. Δεν ήταν το κίνημα το «Ριζοσπαστών». Δεν ήταν δηλαδή κινηματίες, ήταν απλά ... σαν άτομα που με τον τρόπο τους εναντιωνόντουσαν. Για αυτό το λόγο δεν τους ξέρουμε στο πανελλήνιο. Δεν είναι δηλαδή φαρδιά-πλατιά γνωστοί. Και ... η συντριπτική πλειοψηφία του λαού δεν ήξερε τι ζητάγανε, τι ακριβώς κάνανε. Δε δούλεψανε ποτέ μαζικά ή ενωμένοι, μεμονωμένα. Η μετέπειτα ... μάλλον αφού τα Επτάνησα περάσανε στην ελληνική επικράτεια, τα ντόπια προοδευτικά στοιχεία θελήσανε να τους αναδείξουνε ιστορικά, γι' αυτό να είναι αρκετά γνωστοί στις μέρες μας.

Α: Θυμάστε ονόματα των Ριζοσπαστών;

Π: [...] Ηλίας Ζερβός, Άννινος, Ιακωβάτος, δεν θυμάμαι τα μικρά ονόματα [...] και η μνήμη μου δεν είναι και τόσο [...] μέχρι εκεί.

(ακολουθεί παράκληση του αφηγητή)

Α: Θυμάστε πότε έγινε η ανέγερση του μνημείου;

Π: [...] Αυτό πρέπει να έγινε την περίοδο του μεσοπολέμου [...] πιο συγκεκριμένα όχι. Είναι παλαιό μνημείο ... και ... το οποίο έχει βεβηλωθεί πολλές φορές.

A: Γιατί το λέτε αυτό;

Π: Μα είναι πραγματικότητα. Κάθε τόσο ο δήμος, το καθαρίζουνε, το ξύνουνε.... Έχει βεβηλωθεί επανειλημμένα.

A: Απέναντί του βρίσκεται και ένα άλλο μνημείο , που φτιάχτηκε πρόσφατα το μνημείο της Εθνικής Αντίστασης. Τι ιστορία εκφράζει το συγκεκριμένο μνημείο;

Π: Υποτίθεται ότι εκφράζει ... όχι υποτίθεται, εκφράζει την Ενωμένη Εθνική Αντίσταση κατά των Γερμανοιταλικών κατακτητών. 40-44 [...] στο πνεύμα της [...] Εθνικής συμφιλίωσης που επιτάσσουν οι καιροί, η οποία Εθνική συμφιλίωση είναι γεγονός των τελευταίων 2-3 δεκαετιών. Στην πραγματικότητα όμως η Εθνική Αντίσταση δεν ήτανε, ... ήτανε κάτι τελείως το διαφορετικό. Θέλεις να σου το εξειδικεύσω;

A: Ναι, αν μπορείτε να μου το αναλύσετε λίγο αυτό.

Π: Εθνική Αντίσταση τουλάχιστον στην Κεφαλονιά έγινε από ομάδες ανθρώπων με συγκεκριμένες πολιτικές ιδεολογίες και πολύ χτυπητά διότι είχαμε εμφύλιο σε τοπικό επίπεδο και επειδή η κοινωνία ήταν πάρα πολύ μικρή οι μνήμες είναι πάρα πολύ νωπές, και ... οι ... υπάρχουν και επιζώντες Εθνικής Αντίστασης , υπάρχουν και επιζώντες - συνεργάτες των Γερμανο- Ιταλών. Αυτά βέβαια έχουν μπει στο ντουλάπι ή στα συρτάρια της τοπικής ιστορίας, αλλά εμείς οι μεγαλύτεροι [...] τα γνωρίζουμε πολύ καλά [...]. Λόγοι δεοντολογίας δηλαδή επέβαλαν να στηθεί στο συγκεκριμένο σημείο και με το συγκεκριμένο τρόπο που στήθηκε.

A: Τι εννοείτε όταν λέτε με το συγκεκριμένο τρόπο που στήθηκε;

Π: Υπήρξαν αντιδράσεις για το αν έπρεπε να στηθεί ή όχι. Διότι η Αντίσταση κατά των κατακτητών, αυτόματα είναι και Αντίσταση κατά των συνεργατών. Αυτό είναι και το κρίσιμο σημείο . Και αφού αποδεδειγμένα υπήρξαν και σε σημαντικό αριθμό οι συνέπειες ήταν εμφανείς και στην τοποθέτηση του μνημείου και στο πώς το λένε ... τη σχετική τελετή που ακολούθησε. Είναι αυταπόδεικτο αυτό.

A: Εσείς πιστεύετε ότι το μνημείο έπρεπε να το είχαμε από καιρό ;

Π: Αμέσως μετά την απελευθέρωση από τους κατακτητές. Είναι αυτονόητο και αυτό. Όμως και αυτό είναι άξιο λόγου να αναρωτηθεί κανείς γιατί στήθηκε τόσο καθυστερημένα, ποιοι ήταν οι λόγοι και γιατί έπρεπε να περάσουν τόσες δεκαετίες για να στηθεί . [...] Ο νοών νοείτο. Έπρεπε δηλαδή να πεθάνουν πολλοί , να σβήσουν μνήμες για να μπορέσει να στηθεί.

A: Αυτό θέλετε να μας αναλύσετε λίγο παραπάνω ;

Π: Απλοϊκά Εθνική Αντίσταση σημαίνει Ένοπλος Αγώνας κατά των κατακτητών. Συνεπάγεται θύματα. Τα θύματα ήταν μόνο των Γερμανών και των Ιταλών ή και θύματα των ντόπιων συνεργατών; Κάποιοι από τους ντόπιους συνεργάτες επιβίωσαν και επιβιώνουν ακόμα. Αυτοί πώς θα κάνανε αποδεκτό αυτό το μνημείο; Ή οι συγγενείς των εκτελεσθέντων, των θυμάτων των κατακτητών, πώς θα δεχόντουσαν σαν τιμητές της Εθνικής Αντίστασης τους συνεργάτες των θυτών; Δεν μπορώ να το εξηγήσω παραπάνω, νομίζω ότι είναι σαφές

A: Να πάμε σε ένα άλλο μνημείο, στο Νάπιερ, η στήλη Πεσόντων δημοτών Αργοστολίου.

Π: Δεν γνωρίζω τίποτα για αυτό.

A: Για το άγαλμα του Αντώνη Τρίτση, έχετε να μας δώσετε κάποια στοιχεία ;

Π: Ναι, αυτό στήθηκε στις αρχές της δεκαετίας του 90, το συγκεκριμένο σημείο που επελέγη έξω από το Εθνικό ή δημοτικό κλειστό γυμναστήριο, επελέγη γιατί ο ίδιος ο Τρίτσης ήταν αθλητής στη νεότητά του. Ο Τρίτσης ήταν εκτός από αθλητής και πολιτικό πρόσωπο με συγκεκριμένη πολιτική ιδεολογία και κομματική τοποθέτηση. Και αυτό το 2004 βεβηλώθηκε, [...] κάποιιο το αποκεφάλισαν και ρίξαν την παρακείμενη θάλασσα το κεφάλι του . Βέβαια το βρήκανε, το ξανακολλήσανε και αυτό έγινε από τους πολιτικούς και κομματικούς του αντιπάλους. Αμφιλεγόμενη προσωπικότητα με φανατικούς φίλους και φανατικούς εχθρούς. Στην Κεφαλονιά άφησε πολύ σημαντικό έργο , επειδή ήταν πολεοδόμος... μάλλον αρχιτέκτων – πολεοδόμος, είχε διατελέσει υπουργός χωροταξίας και περιβάλλοντος. [...] Κανόνες πολεοδομίας και χωροταξίας που θέσπισε ισχύουν ακόμη και στις μέρες

μας. Μάλλον όλα όσα καθιέρωσε, όλα για όσα προσπάθησε ισχύουν ακόμη και στις μέρες μας .

A: Γνωρίζετε μήπως τον καλλιτέχνη;

Π: Όχι

A: Ούτε εάν γίνεται κάποια τελετή γύρω από το άγαλμα;

Π: Γίνεται στη μνήμη του από το ίδρυμα «Αντώνης Τρίτσης»

A: Κάθε πότε;

Π: Δεν θυμάμαι

A: Μάλιστα. Να κάνω τώρα μια τελευταία ερώτηση για να ολοκληρώσουμε Μπορείτε να μου κάνετε μια γενική αποτίμηση των αγαλμάτων με ό,τι σημαίνει αυτό για σας;

Π: Των αγαλμάτων της Κεφαλονιάς;

A: Ναι, όσα αγάλματα σας προανέφερα. Τι σημαίνουν όλα αυτά τα αγάλματα για σας; Πιστεύετε ότι θα έπρεπε να υπάρχουν;

Π: Βεβαίως και ... βεβαίως και να ... πολλοί ... Πώς να το πούμε; βεβαίως και θα έπρεπε να υπάρχουν γιατί φέρνουνε στην μνήμη μας ανθρώπους, οι οποίοι ... άφησαν πίσω τους ... κάποιο έργο, κάποια αξιόλογη κληρονομιά , θετική για τον τόπο μας. [...] Αν και ειδικά στην Κεφαλονιά με τις ιδιαιτερότητές της, σχεδόν στο σύνολό τους αποτελέσανε στοιχεία κοινωνικής αντιπαράθεσης. [...] Δεν έχουν γίνει αποδεκτά από το ευρύ κοινό στο σύνολό τους, όμως παραμένουνε μ' όλες μας τις αντιθέσεις και τις ...

A: Τι φταίει γι' αυτό που είπατε, ότι δεν έχουν γίνει αποδεκτά;

Π: Φταίει γιατί οι ιδιομορφίες της κοινωνικής μας ζωής που χαρακτήριζαν την εποχή που ζήσανε και έδρασαν, εξακολουθούν να παραμένουν *** γι' αυτό και εξακολουθούν και αποτελούν στοιχεία ντόπιας κοινωνικής αντιπαράθεσης. Βέβαια όσο περνάει ο καιρός και τα πάντα ισοπεδώνονται, αυτές οι αντιπαράθεσεις αμβλύνονται και κάποτε θα μηδενιστούν .

A: Εμείς πιστεύετε ότι τα προαναφερθέντα ονόματα τα έχουμε τιμήσει όσο θα έπρεπε;

Π: [...] Νομίζω όχι.

A:Ως Κεφαλονιά ;

Π: Όχι [...] και η *** το λυπηρό είναι ότι όσο περνούν τα χρόνια όλο και λιγότερο τους τιμάμε και πιστεύω ότι σε μερικές δεκαετίες η συντριπτική πλειοψηφία θα αγνοεί [...] όχι την ύπαρξή τους γιατί θα τα βλέπουμε μπροστά μας.

A: Σε επίπεδο συμπεριφοράς εννοείτε, σε επίπεδο τελετής μνημόνευσης, σε τι επίπεδο εννοείτε ότι δεν τους τιμάμε όσο θα έπρεπε;

Π: Μόνο όσοι θα ασχολούνται με την ιστορία θα ξέρουνε κάποια πράγματα για αυτούς για αυτούς και για τα αγάλματα..

A: Έχετε να μου συμπληρώσετε κάτι άλλο για να κλείσουμε;

Π: Τίποτε άλλο, αρκετά ήταν.

A: Ευχαριστώ .

Π: Να είστε καλά.

Α6. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ - ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ

Η ανεπάρκεια χρόνου, η αρχική απροθυμία των αφηγητών να ξεδιπλώσουν τη μνήμη τους, οι αντίξοες καιρικές συνθήκες, όπως επίσης και η δυσκολία πρόσβασης ή η ανυπαρξία βασικού αρχειακού υλικού, δημιούργησαν μεγάλο βαθμό δυσκολίας στην ολοκλήρωση της έρευνας μας, και εν τέλει δε μας επέτρεψαν στο σημείο αυτό, να θεωρήσουμε τις γενικές ενδείξεις ως «συμπεράσματα».

Αρχικά, αυτό που διαπιστώθηκε είναι ότι ο λαός της Κεφαλονιάς δίνει μεγάλη σημασία στη μνημόνευση σημαντικών προσωπικοτήτων και γεγονότων, που αποτέλεσαν τομή στην τοπική ιστορία του νησιού, (π.χ. στήλη Ριζοσπαστών, Λασκαράτος) ιδρύοντας μνημονικούς τόπους και αναθέτοντας την ολοκλήρωση των εργασιών τους σε διαπρεπείς Κεφαλλονίτες καλλιτέχνες.

Στη συνέχεια, η έρευνα που εκπονήθηκε γύρω από προφορικές μαρτυρίες, για να εξακριβωθεί κατά πόσο είναι παγιωμένη η μνήμη των Κεφαλλονιτών, ανέδειξε την τοπική κοινωνία του νησιού να «γνωρίζει» σε γενικές γραμμές την ιστορία του τόπου, να αποδοκιμάζει (π.χ. μνημείο Ιταλών) και να αποδέχεται (π.χ. Ανδριάντας Λασκαράτου).

Από την άλλη πλευρά, και όπως φάνηκε από τα ηχητικά ντοκουμέντα, διαπιστώθηκε σε συγκεκριμένες περιπτώσεις εσκεμμένη τάση λήθης των μεγαλύτερων και πραγματική άγνοια των νεότερων, όσον αφορά ορισμένα μνημεία και τη συμβολή τους.

Τέλος, πιστεύω ότι μπορούμε να μιλάμε για σιωπή μνήμης αν λάβουμε υπόψη μας την καθυστερημένη κατά τους πληροφορητές μας ανέγερση του μνημείου Εθνικής Αντίστασης, το οποίο εκφράζει ίσως και τη σημαντικότερη, κατά τη γνώμη μου, περίοδο της Ελληνικής Ιστορίας, και για απόλυτη σιωπή μνήμης, αν σκεφτούμε ότι τα ονόματα των ατόμων που έλαβαν μέρος στην Αντίσταση αποκρύπτονται και δε μνημονεύονται.

Α7. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

Α8. ΑΡΧΕΙΑΚΟ ΥΛΙΚΟ

A9 . ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ – ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ:

- 1) Με τον όρο δημόσια μνήμη εννοούμε την ηγεμονική διαχείριση της κοινωνικής μνήμης σε μια δεδομένη ιστορική περίοδο. Παράγεται δηλαδή μέσω της δημόσιας μνήμης, ένα είδος γνώσης που κυρώνει αντιλήψεις περί διάρκειας και ιστορικής συνέχειας.
- 2) σελ. 46, Διαδρομές και τόποι της μνήμης, Μπενβενίστε – Παραδέλλης
- 3) σελ. 28, Διαδρομές και τόποι της μνήμης, Μπενβενίστε – Παραδέλλης
- 4) σελ. 240, Μνήμη και εμπειρία του χώρου, Σταύρος Σταυρίδης
- 5) σελ. 264, Μνήμη και εμπειρία του χώρου, Σταύρος Σταυρίδης
- 6) Όταν το συμβάν παρουσιάζεται ως μόνος ορίζοντας εμπειρίας του χρόνου, τότε κάθε μορφή χρόνου και χώρου, παρουσιάζεται ως φυλακή ή πλάνη.
- 7) σελ. 274, Μνήμη και εμπειρία του χώρου, Σταύρος Σταυρίδης
- 8) σελ. 27, Φωνές από το παρελθόν, Paul ThomPson
- 9) Την επιτροπή για τα Ηρώα των Πεσόντων στους πολέμους 1912-1913 αποτελούσαν ο Αρχιεπίσκοπος, ο πρόεδρος Εμπορικού Επιμελητηρίου, ο ανώτερος υπάλληλος Εθνικής Τραπέζης, οι αρχηγοί των επιτελείων κλπ.
- 10) σελ. 144, Ο γλύπτης Μπονάνος, Θ. Μαρκάτου
- 11) σελ. 76, Ιστορία της Κεφαλονιάς, Μοσχόπουλος
- 12) σελ.261, Εθνικοί ευεργέτες και τέχνη, Θ. Μαρκάτου
- 13) σελ. 19, Κεφαλλονίτες, κληροδοτές, κληροδοτήματα, Σπύρος Λουκάτος
- 14) Σύμφωνα με τους αφηγητές, ο ανδριάντας του Π. Μεταξά, βρισκόταν στο κέντρο της πλατείας Αργοστολίου και απεσύρθη λίγα χρόνια προτού ανεγερθεί ο ανδριάντας του Βαλλιάνου, διότι επί σειρά ετών βίωνε τον έσχατο ευτελισμό με βάψιμο κλπ.. Αποτελούσε εκείνη την περίοδο το μεγαλύτερο πρόβλημα για το Αργοστόλι και έτσι αποφασίστηκε η απόσυρση του μέσω ειδικού γερανού από την Πάτρα και η τελική εγκατάσταση του στο δημαρχείο του Ληξουρίου

- 15)** Σύμφωνα με τους αφηγητές, ο ανδριάντας πήρε τη σημερινή θέση μετά από επέκταση της κεντρικής πλατείας, ενώ προσεισμικά βρισκόταν στο κέντρο αυτής. Ένα χαρακτηριστικό της δύναμης του σεισμού είναι ότι το μάρμαρο στη βάση του ανδριάντα γύρισε 90^0 σε σχέση με την αρχική του θέση.

A10 .ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

- Paul Thompson, Φωνές από το παρελθόν , εκδ. Πλέθρον
- Σταύρος Σταυρίδης, μνήμη και εμπειρία του χώρου, εκδ. Αλεξάνδρεια.
- Ρ Μπενβενίστε – Θ. Παραδέλλης, διαδρομές και τόποι της μνήμης, εκδ. Αλεξάνδρεια.
- Γεώργιος. Ν. Μοσχόπουλος, η ιστορία της Κεφαλονιάς, Τόμος Α, Τόμος Β
- Κυμοθόη, περιοδική έκδοση συνδέσμου φιλολόγων Κεφαλονιάς – Ιθάκης, τεύχος Ι, Δεκέμβριος 1991
- Θ. Μαρκάτου, ο γλύπτης Γεώργιος Μπονάνος, 1863 – 1940
- Εταιρία Κεφαλληνιακών Ιστορικών ερευνών, επτανησιακά ιδρύματα – κληροδοτήματα (19^{ος} αι. -1953), Αργοστόλι 2007
- Κεφαλληνιακά χρονικά, περιοδική επιστημονική έκδοση, Τόμος 6, (1992 - 1994)